

Viskarit matkalla maailmalla

Varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmien käyttö lasten kansainvälisyyskasvatuksessa

Anna Karjalainen

Opinnäytetyö, AMK

Maaliskuu 2022

Hyvinvointiyksikkö

Musiikkipedagogi, AMK

jamk

Karjalainen Anna Pauliina

Viskarit matkalla maailmalla – Varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmien käyttö lasten kansainvälisyyskasvatuksessa

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Maaliskuu 2022, 54 sivua.**

Hyvinvointiala, Musiikkipedagogin koulutusohjelma, opinnäytetyö AMK

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Opinnäytetyössä perehdytään varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmien käyttöön viisivuotiaiden lasten kansainvälisyyskasvatuksessa. Tavoitteena oli selvittää, miten varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoja hyödyntäen voitaisiin tukea lasten kansainvälisyyskasvatusta elämyksellisesti ja kokonaisvaltaisesti, ja kehittää teoriataustan pohjalta sovellettavissa oleva kansainvälisyyskasvatusta elämyksellisesti ja kokonaisvaltaisesti tukevien monikulttuuristen musiikkituokioiden malli. Tutkimus oli laadullinen tutkimuksellinen kehittäminen, jonka toimintatutkimuksellinen tutkimuskokeilu toteutettiin Viitasaaren seurakunnassa keväällä 2021. Teoreettinen viitekehys koostui monikulttuurista musiikkikasvatusta ja varhaisiän musiikkikasvatusta käsittelevästä kirjallisuudesta sekä tutkimuksessa käsiteltävien maiden musiikkiperinteitä tarkastelevasta etnomusikologian kirjallisuudesta. Aineisto koostui kirjallisen teoriapohjan lisäksi toimintatutkimuksen havaintomateriaalista, omasta reflektiosta sekä teemahaastattelumateriaalista. Tutkimuksessa ilmeni, että lapset suhtautuvat avoimesti vieraasta kulttuuriperinteestä tulevaan musiikkiin opetustilanteen ollessa turvallinen ja leikinomainen ja tekemisen ollessa mielekästä. Monikulttuurista lasten laulu- ja musiikkimateriaalia löytyy varsin hyvin ja tutkimuksen perusteella näyttäisi siltä, että varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmät soveltuvat hyvin kansainvälisyyskasvatuksen tueksi lasten kanssa. Kehittämissuhteena esitetään laajasti eri maiden musiikkiperinteiden hyödyntämistä kansainvälisyyskasvatuksessa, leikinomaista eri maiden luonnon ja kulttuurien moniaistista tutkimista sekä musiikkiliikunnan ja tanssin moniaististen mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Avainsanat (asiasanat)

monikulttuurinen musiikkikasvatus, kansainvälisyyskasvatus, varhaisiän musiikkikasvatus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Esim. opinnäytetyön liitteen salassapitoperuste, ks. raportointiohjeen luku 4.1.2

Karjalainen, Anna

Music tour around the world – The application of methods used in early childhood music education to multicultural education for children.

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, March 2022, 54 pages.

Culture and Arts. Degree Programme in Music Pedagogue. Bachelor's thesis.

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The purpose of the research was to develop new ways of teaching multicultural music in a early childhood music education and to create a model of how to teach international themes using methods of early childhood music education. The study was carried out as a qualitative observational action study in collaboration with the Evangelic Lutheran congregation of Viitasaari. The teaching experiment, consisting of three 90-minute sessions, was conducted with a group of 5-year-old children. The sessions included singing, dancing, playing and visual arts. Purpose of the lessons was to learn about few different nations, their nature, traditional music and culture. The music of the lessons was mainly traditional music of the countries that was handled in the study. The main result of the study was that methods of early childhood music education is very suitable for the purpose of multicultural education for children. According to the results, early childhood music education was found to support the children's knowledge of other nations and other music cultures. The traditional music of the different countries also seems to be a suitable music for early childhood music education. The lesson plans provided a useful model to multicultural education for teachers of young children.

Keywords/tags (subjects)

Multicultural music education, international education, early childhood music education

Miscellaneous (Confidential information)

For example, the confidentiality marking of the thesis appendix, see Project Reporting Instructions, section 4.1.2

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Toimintatutkimuksen tutkimusasetelma ja aineisto	4
2.1	Tutkimusmenetelmä	4
2.2	Viskarit matkalla maailmalla -projektin tutkimusasetelma	5
2.3	Tutkimuksen aineisto ja analyysi.....	6
3	Teoreettiset lähtökohdat	8
3.1	Varhaisiän musiikkikasvatuksen lähtökohdat	8
3.2	Kohti elämyksellistä ja kokonaisvaltaista varhaisiän musiikkikasvatusta	9
3.2.1	Musiikkitoiminnan suunnittelu	9
3.2.2	Viisivuotias musiikinoppijana	10
3.2.3	Orff-pedagogiikka	12
3.3	Kohti kansainvälisyyden ja kulttuurien moninaisuuden ymmärtämistä.....	13
3.3.1	Lasten kansainvälisyyskasvatus- ja globaalien vastuun kasvatusta.....	13
3.3.2	Monikulttuurisen musiikkikasvatuksen lähtökohdat	13
3.4	Tansanian, Israelin ja Kiinan musiikkikulttuurien pääpiirteet.....	15
3.4.1	Tansanalainen musiikki.....	16
3.4.2	Israelilainen musiikki.....	16
3.4.3	Kiinalainen musiikki	18
4	Viskarit matkalla maailmalla -kehittämisprojektin tutkimuskuvaus	19
4.1	Musiikkituokioiden tarve ja suunnittelu kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta	19
4.2	Materiaalit ja käytössä olevat resurssit	20
4.3	Valitut musiikkikasvatuksen työtavat	21
4.4	Tansania	23
4.5	Israel	25
4.6	Kiina.....	27
4.7	Lasten osallistumisen havainnointi, spontaanit ilmaukset ja palaute	29
5	Tulokset.....	30
5.1	Viskarit matkalla maailmalla -projektin työskentelytapojen toimivuuden arviointi	30
5.2	Elämyksellisyys ja kokonaisvaltaisuus sekä lapsen osallisuuden tukeminen Viskarit matkalla maailmalla -projektin tuokioissa	31
5.2.1	Materiaalin arvioiminen kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta	33
5.2.2	Materiaalin arvioiminen lasten iän ja taitotason näkökulmasta.....	33
5.3	Oman opettajuuden kehittymisen arviointi.....	34
5.4	Kehittämisideat ja materiaalin soveltaminen	35

6 Päätös	37
6.1 Tutkimuksen tavoitteet ja kehittämistyön tulokset.....	37
6.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi	37
6.3 Jatkotutkimusaiheita	38
6.4 Pohdinta	38
Lähteet	40
Liitteet	44
Liite 1. Tuntisuunnitelmat, palautteet ja itsearviointi.....	44
a) Tuntisuunnitelma Tansania	44
Itsearviointi ja palaute.....	45
b) Tuntisuunnitelma Israel	47
Palaute ja itsearviointi.....	48
<hr/>	
c) Tuntisuunnitelma Kiina	49
Palaute ja itsearviointi.....	51
Liite 2. Tutkimuskokeilua varten tehdyt laulut	52
Kuviot	
Kuvio 1 Orff-prosessiympyrä (Kaikkonen et al. 2014, 24).	12
Kuvio 2 Orff-prosessikaavion soveltaminen Viskarit matkalla maailmalla -projektissa.	31
Kuvio 3 Kehittämisisideat Viskarit matkalla maailmalla -projektin perusteella.....	35

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapojen käyttöä lasten kansainvälisyyskasvatuksessa. Maailman eri kulttuurit ja niiden rikkaat erilaiset musiikkiperinteet ovat kiinnostaneet minua lähes aina. Lapsuusperheessäni kuunneltiin varsin laajasti erilaista musiikkia ja opinkin lapsena pitämään länsimaisesta duuri–molli -tonaliteetista poikkeavaa harmoniaa ja osittain länsimaisesta rytmikasta poikkeavaa rytmikkaa aivan tavallisena musiikkina, kuin osana omaa kulttuuria. Olenkin aikuisena musiikin ammattilaisena kokenut lapsuuteni musiikillisen moninaisuuden suurena elämyksellisenä rikkautena. Toisaalta lapsuuteni muistikuviiin on piirtynyt kirkkaana myös itäsuomalaisen päiväkodin Afrikka -teemaviikko, jossa laulettiin myöhempinä vuosikymmeninä pilkallisesta sävystä syytettyä Hottentotti-laulua ja askarreltiin hula-hameet. En voi kieltää, etteikö toimintatapa olisi ollut elämyksellinen, sillä muistan sen edelleen, mutta ajattelen, että monikulttuurisuutta olisi voitu käsitellä hieman kulttuurisensitiivisemmin.

Haluaisinkin selvittää, millä tavoin alle kouluikäisille lapsille voitaisiin tarjota monikulttuurisia musiikkimaistiaisista maailmalta yhtäältä elämyksellisesti ja kokonaisvaltaisesti ja samalla kulttuurisensitiivisesti, ja näin mahdollisesti lisätä lasten kokemuksen ja leikin kautta syntyvää ymmärrystä maailman erilaisista musiikeista jo ennen kouluikää. Musiikkikasvatus ja taidekasvatus mahdollistavat myös uskoakseni hyvin erilaisten opettavien asioiden integroimisen, kuten globaalin vastuun ja kansainvälisyyskasvatuksen opettamisen. Uskon, että musiikki itsessään voi laajentaa kulttuurista maailmankuvaa ja sen kautta voidaan kokea elämyksiä, joita pelkkä kirjatiieto ei kykene antamaan. Ajattelen, että omaan ja vieraaseen kulttuuriperinteeseen tutustuminen musiikin ja taiteen keinoin voi pitkällä tähtäimellä jopa auttaa ymmärtämään ihmisten erilaisuutta ja tuoda kulttuurien väliseen kohtaamiseen syvemmän, tunteiden tason.

Opinnäytetyö toteutettiin toimintatutkimuksellisenä kehittämistyönä Viitasaaren seurakunnassa viisivuotiaille suunnattuina Viskarit matkalla maailmalla -toimintailtapäivinä keuhattalvella 2021. Tutustuimme tuokioissa musiikin keinoin kolmeen eri maahan, Tansaniaan, Israeliin ja Kiinaan. Tuokioissa käytettiin näiden maiden kansanmusiikkia ja tutustuttiin maiden luontoon ja muuhun kulttuuriin varhaisiän musiikkikasvatuksen työskentelytapoja hyödyntäen. Tavoitteena oli tarkastella, miten varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoja käyttäen voitaisiin toteuttaa lasten kansainvälisyyskasvatusta elämyksellisesti ja kokonaisvaltaisesti ja kehittää sovellettavissa oleva malli kansainvälisyyskasvatuksen tueksi. Oma henkilökohtaisena tavoitteenani oli kokonaisvaltaisten ja

elämyksellisten musiikkituokioiden suunnittelemisen ja ohjaamisen sekä ilon ja onnistumisen hetkien tarjoaminen taiteen ja musiikin keinoin koronapandemian ajan lapsille.

2 Toimintatutkimuksen tutkimusasetelma ja aineisto

2.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksellisenä kehittämistyönä, tarkemmin toimintatutkimuksena, jossa hyödynnettiin menetelmätriangulaatiota. Loin teorian pohjalta toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun, jolla pyrin testaamaan monikulttuurisen musiikkikasvatuksen mallia viisivuotiaiden parissa. Hannu L.T. Heikkisen (2007) mukaan toimintatutkimus on tutkimuksellisen kehittämistoiminnan suuntaus, joka pyrkii yksilön tai yhteisön toiminnan kehittämiseen. Toimintatutkimuksella pyritään kehittämään käytäntöjä entistä paremmiksi järkeä käyttämällä. Tutkimuksen kohteena on ihmisten toiminta ja se kohdistuu erityisesti sosiaaliseen toimintaan. Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämisprojekti, jossa suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintatapoja. Pienimuotoisimmillaan se on oman työn kehittämistä. Yksilötasolla esimerkiksi opettaja havainnoi omaa toimintaansa, pitää päiväkirjaa ja keskustelee kollegojensa ja osallistujien kanssa. Tällöin tutkimusraportti kuvaa yksilön omia ajatteluprosesseja ja oppimista. Lähestymistapa on suosittu kasvatustieteissä ja sen raportointiin soveltuu tapahtumien kuvaaminen kertomuksen avulla. (Heikkinen, 2007, 16–18.)

Heikkisen (2006) mukaan toimintatutkimusta ohjaavat tietyt periaatteet. Toimintatutkimus on hänen mukaansa interventioon eli tutkimuskohteen muutokseen tähtäävä. Sillä pyritään muuttamaan sosiaalista todellisuutta. Lisäksi se on käytännönläheinen tutkimusstrategia, joka yhdistää teorian ja käytännön. Heikkinen viittaa toimintatutkimuksen kehittäjän Kurt Lewinin ajatuksiin siitä, että toimintatutkimuksen tulosten on oltava sovellettavissa. Heikkisen mukaan toimintatutkimuksessa pyritään kehittämiseen reflektiivisen ajattelun avulla. Tutkija tarkastelee omia ajatussältöjään, kokemuksiaan ja itseään tajuavana ja kokevana olentoja. Reflektiivisyyttä korostetaan tutkiva opettaja -liikkeessä. Toimintatutkimus nähdään siinä opettajan ammattikäytäntöjen kehittäjänä ja ammatillisen kasvun edistäjänä. Toimintatutkimus mielletään Heikkisen mukaan itse-

reflektiiviseksi kehäksi, jossa toiminta, sen havainnointi, reflektointi ja uudelleensuunnittelu seuraavat toisiaan. Kokemusten pohjalta suunnitellaan entistä parempi toimintatapa. (Heikkinen, 2006, 27–35.)

Toimin tutkimuskokeilussa yhtä aikaa sekä opettajan, havainnoijan ja tutkijan roolissa. Heikkisen mukaan perinteisesti tieteissä on pidetty hyveenä tutkijan ulkopuolisuutta ja objektiivisuutta. Toimintatutkimuksessa tutkija on kuitenkin aktiivinen vaikuttaja ja toimija, eikä hän edes oleta olevansa ulkopuolinen tai neutraali. Tutkimuskohteen tarkastelu sisältä päin vaikuttaa myös tutkijan suhtautumiseen omaan aineistoonsa ja sen analysointiin. Toimintatutkijalle siis myös oma välitön kokemus, reflektointi, on osa aineistoa. Osallistuminen tutkimuskohteen toimintaan vaikuttaa myös tutkimusraportin kielenkäyttöön. Tutkija ei välttämättä etäännytä itseään kohteesta piiloutumalla passiivimuotoon vaan käyttää aktiivimuotoa ja ensimmäistä persoonaa. Näin tutkimusraportista tulee narratiivinen. (Heikkinen, 2007, 20–21.)

2.2 Viskarit matkalla maailmalla -projektin tutkimusasetelma

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, **kuinka voitaisiin tukea lasten kansainvälisyyskasvatusta ja kulttuurista monilukutaitoa varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmiä ja työtapoja hyödyntäen** ja kehittää toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun avulla sovellettavissa oleva malli monikulttuurisen musiikkikasvatuksen ja kokonaisvaltaisen varhaisiänmusiikkikasvatuksen periaatteiden pohjalta. Oma henkilökohtaisena pedagogisena tavoitteenani on oppia elämyksellisten ja kokonaisvaltaisten opetustuokioiden suunnittelua sekä kehittyä eri varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapojen ohjauksessa. Pyrin teorian tiedon pohjalta löytämään ensin periaatteita, joihin nojaten voisin rakentaa toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun ja sitä myöten sovellettavissa olevan mallin kansainvälisyyskasvatusta tukevasta musiikkituokiokokonaisuudesta. Teorian tiedon äärellä kysyn seuraavia osakysymyksiä:

- 1) Mitä asioita on otettava huomioon suunniteltaessa monikulttuurisia musiikkituokioita lapsille?
- 2) Mitä erityispiirteitä tutkimuskokeilussa käsiteltävien maiden musiikkiperinteisiin liittyy?
- 3) Millaisista aineksista syntyy kokonaisvaltainen ja elämyksellinen varhaisiän musiikinopetus?

Toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun, sen havainnoinnin ja reflektoinnin kautta pyrin löytämään toimivia työtapoja ja tätä varten kysyn lopulta koko tutkimusaineiston äärellä seuraavaa:

- 1) Miten prosessi eteni ja kuinka osallistujat, ohjaaja/tutkija sekä avustava ohjaaja kokivat sen?
- 2) Miten työskentelytavat toimivat käytännössä?
- 3) Mitä uusia löytöjä tehtiin?
- 4) Mitä havainnot tarkoittavat kansainvälisyyskasvatusta tukevan varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittämisen kannalta?

2.3 Tutkimuksen aineisto ja analyysi

Tutkimuksen aineisto on luokiteltavissa useampaan eri aineistoluokkaan. Teoreettinen viitekehys koostui monikulttuurista musiikkikasvatusta sekä varhaisiän musiikkikasvatusta käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta, kansainvälisyyskasvatusta käsittelevästä kirjallisuudesta sekä eri maiden musiikkiperinteitä käsittelevästä tutkimuskirjallisuudesta. Lähdin etsimään tutkimuskirjallisuutta, johon nojaten voisin perustellusti rakentaa tutkimuskokeilun. Erityisen keskeiseen osaan tutkimuskirjallisuudessa nousivat projektissa tarkasteltavien eri maiden musiikkiperinteitä käsittelevä musiikkiantropologian tutkimuskirjallisuus sekä varhaisiän musiikkikasvatusta käsittelevä tutkimuskirjallisuus. Nostin kirjallisesta materiaalista sisällönanalyysin periaatteiden, teemoittelun ja pelkistämisen avulla esiin omaa aihepiiriäni keskeisesti koskevaa tietoa, jonka pohjalta pyrin rakentamaan tutkimuskokeilun. Teoriatieto toimi siis suuntaviivana omalle toimintatutkimuskokeilulleni ja ohjasi ajatteluprosessia.

Osa toimintatutkimuksen aineistoa oli audiovisuaalinen aineisto, tässä tapauksessa tutkimuskokeilussa tarkasteltavien maiden musiikkimateriaali. Pyrin löytämään musiikkia, joka olisi mahdollisimman autenttista, kunkin maan perinnemusiikkia. Oman musiikillisen kiinnostukseni kautta minulle on kerääntynyt vuosien varrella jonkin verran Viskarit matkalla maailmalla -kehittämiprojektissa käsiteltävien maiden perinnemusiikkia, niin laulettavaa kuin kuunneltavaakin, mutta tarkoituksena oli löytää myös uutta lapsilähtöisyyden huomioivaa materiaalia eri laulukirjoista ja opettajille suunnatuista musiikkikasvatuksen oppaista sekä muista lähteistä. Lisäksi tarkoituksena oli luoda uutta laulumateriaalia, jossa huomioitaisiin lapsilähtöisyys.

Aineiston keskeisin osuus oli luonnollisesti toimintatutkimuksellinen tutkimuskokeilu, Viitasaaren seurakunnan Viskarit matkalla maailmalla -projekti, oma päiväkirjanomainen reflektointini opetuksesta sekä toimintaan osallistuneiden lasten ja apuohjaajana olleen työtoverini, seurakunnan lastenohjaajan palautteissa esiin tuodut kokemukset tuokioista. Terhi Huovinen ja Esa Rovio kuvaavat toimintatutkimuksen kenttätöitä artikkelissaan *Toimintatutkija kentällä*. (Heikkinen et al, 2007). Heidän mukaansa toimintatutkijan tärkeimpiä tiedonkeruun menetelmiä ovat osallistuva havainnointi, tutkimuspäiväkirja ja haastattelu. Pelkkään havaintomateriaaliin perustuva tutkimus ei välttämättä ole totuusarvoltaan kovin luotettava, mutta toimintatutkimus tarjoaa mahdollisuuden menetelmätriangulaatioon eli asian tarkastelemiseen monelta kannalta ja monella tavalla. Menetelmätriangulaatiossa tutkija yhdistelee tiedon keräämiseen erilaisia tutkimusmenetelmiä, kuten haastattelu ja havainnointi. (Huovinen & Rovio, 2007, 104.)

Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven (2009) mukaan osallistuvassa havainnoinnissa tutkija toimii aktiivisesti tutkimuksensa tiedonantajien kanssa. Heidän mukaansa tutkijan vaikuttamisesta ja vaikuttamattomuudesta ryhmään ollaan montaa mieltä, ja aktiivinen vaikuttaminen riippuu toimintatutkimuksen suuntauksesta. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 82.) Viskarit matkalla maailmalla -projektissa toimin yhtä aikaa toiminnan ohjaajana ja tutkijana. Pyrin opetustilanteessa havainnoimaan lasten osallistumisen tasoa, heidän ilmeitään ja eleitään sekä spontaaneja kokemuksen ilmaisuja. Esimerkiksi, jos lapsi spontaanisti ilmaisisi ”mä en halua soittaa”, ”en jaksa enää” tai muuten vetäytyisi toiminnasta, olisi se aineiston kannalta tärkeää informaatiota. Virheellisten tulkintojen välttämiseksi hyödynnän menetelmätriangulaatiota ja havainnoinnin tukena ovat myös lasten ryhmähaastattelut tuokioiden päätteeksi sekä työtoverini palautteet. Havainnointia helpotti osittain se, että olimme saaneet lasten vanhemmilta kuvausluvut ja työtoverini videoi tutkimuskäyttöön muutamia videoita erityisesti musiikkituokioiden tansseista ja soittohetkistä. Näin ollen pystyin jälkikäteen havainnoimaan ulkopuolelta sekä omaa opetustani että lasten osallistumisen tasoa ja spontaaneja reaktioita. Kirjoitin jokaisen tuokion päätteeksi päiväkirjanomaisesti omaa reflektiota tuokiosta, onnistumisen ja epäonnistumisen kokemuksiani opettajana sekä lasten ja apuohjaajana olleen työtoverini palautteet tuokioista. (Liite 1.)

Palautteiden analysoinnissa käytän apuna sisällönanalyysin periaatteita. Nostan palautteesta esiin tutkimuksen tavoitteiden kannalta olennaista tietoa teemoittelun ja pelkistämisen avulla. Laadullisessa tutkimuksessa teemoittelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Lukumäärillä ei

tällöin ole merkitystä riippuen laadullisen tutkimuksen perinteestä. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 93.) Tarkoituksena teemoittelussa on etsiä aineistosta teemakokonaisuuksia, tässä tapauksessa musiikkituokioissa heränneitä kokemuksia kuvaavia näkemyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi etenee aineistonkeruun päätyttyä useimmiten analyyttisen ja synteettisen vaiheen kautta. Analysoinnin synteettisessä vaiheessa on tärkeää löytää kantava temaattinen juoni, joka kattaa koko aineistoa. (Kiviniemi, 1999, 77.) Analyysin synteettisessä vaiheessa, toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun jälkeen, pyrin luomaan synteetin eri aineistoluokissa esiin nousseista tekijöistä ja näiden avulla löytämään vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Asetettujen tutkimuskysymysten avulla pyrin löytämään toimivia työtapoja monikulttuuristen kansainvälisyyskasvatusta tukevien musiikkituokioiden järjestämiseen.

3 Teoreettiset lähtökohdat

Pyrin teoratiedon pohjalta löytämään periaatteita, joihin nojaten kehitin toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun ja sitä myöten sovellettavissa olevan mallin kansainvälisyyskasvatusta tukevasta monikulttuurisesta musiikkituokiokokonaisuudesta. Tavoitteena oli selvittää tutkimuskirjallisuuden avulla, mitä asioita on otettava huomioon suunniteltaessa monikulttuurisia musiikkituokioita lapsille, mitä erityispiirteitä käsiteltävien maiden musiikkiperinteisiin liittyy sekä millaisista aineksista syntyy kokonaisvaltainen ja elämyksellinen varhaisiän musiikinopetus. Tässä luvussa tarkastelen varhaisiän musiikkikasvatusta ja monikulttuurista musiikkikasvatusta ohjaavia periaatteita sekä tutkimuskokeilussa käsiteltävien maiden musiikkikulttuurien pääpiirteitä. Varhaisiän musiikkikasvatuksen opetustuokioista käytetään tässä tutkimuksessa osittain puhekielen yleistynyttä termiä muskari.

3.1 Varhaisiän musiikkikasvatuksen lähtökohdat

Varhaisiän musiikkikasvatuksen viralliset tavoitteet on määritelty Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. (TPO 2017). Sen mukaan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on lapsen luovuuden, itsetunnon ja musiikillisten valmiuksien kehittäminen. Leikinomaisella toimin-

nalla edistetään lapsen sosiaalisia taitoja ja yleisiä oppimisvalmiuksia. Kokemuksellisuutta ja elämyksellisyttä vahvistetaan ottamalla toiminnassa huomioon oppimisen moniaistisuus ja eri taiteenalojen tarjoamat mahdollisuudet. (TPO 2017.)

Anne-Lindeberg-Piironen ja Inkeri Ruokosen mukaan varhaisiän musiikkikasvatuksessa on hyvä käyttää monipuolisesti eri työtapoja, jotta tarjotaan virikkeitä lapsen kaikille aisteille. Muskaritunti tai -tuokio voi sisältää laulamista, loruilua, soittamista, kuuntelemista, musiikkiliikuntaa, improvisointia ja taiteiden välistä integrointia. Musiikkikasvatuksen yleisiä tavoitteita ovat heidän mukaansa musisoinnin ja musiikin tuottaman ilon kokeminen yksilönä ja osana ryhmää, niin sanotut elämykselliset flow-kokemukset. Musiikillisen kehityksen tavoitteita ovat melodisen ja harmonisen ajattelun kehittyminen, musiikin muodon hahmottaminen, rytmitajun ja rytmiikan kehittyminen, improvisointi eli oma musiikillinen keksintä, musiikillisen muistin kehittyminen, perustan luominen musiikkitiedollisille valmiuksille, oman maan ja muiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuminen, omien musiikillisten taitojen karttuminen sekä esteettisyyden kokeminen. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 354–355.)

3.2 Kohti elämyksellistä ja kokonaisvaltaista varhaisiän musiikkikasvatusta

3.2.1 Musiikkitoiminnan suunnittelu

Friedrich Fröbel on sanonut: ”Leikki on lapsen kehityksen korkein aste tällä iällä, sillä se on lapsen sisäisen elämän vapaa ilmaus. Siinä ovat kaiken hyvän lähteet.” (Kalliala & Tahkokallio, 2001, 57). Leikin merkityksestä lapsen oppimisessa on tutkittu paljon varhaiskasvatustieteen alalla. Leikki on lapsen tapa jäsentää maailmaa ja oppimaansa. Lapsi kykenee leikin kautta jäsentämään hyvinkin abstrakteja asioita itselleen ymmärrettäväksi. Siksi leikin merkitystä ei tulisi koskaan vähätellä missään varhaiskasvatuksen osa-alueessa. Lasten taidekasvatus rakentuu leikille. Inkeri Ruokosen ja Anne Lindeberg-Piironen mukaan taidekasvatuksen moniaistiset ja kokemukselliset työtavat, joissa lapsi voi liikkua ja kehittää mielikuvitustaan, auttavat lasta oivaltamaan ja oppimaan. (Lindeberg-Piironen, Ruokonen, 2017, 352.) Inkeri Ruokosen mukaan musiikkikasvatuksen eri tavoitealueet ja sisällöt liittyvät kokonaisvaltaisessa tekemisessä toisiinsa. Pyrkimyksenä on rakentaa lapsen maailmaa monipuolisesti ja luovasti. Kaikki lapsen musiikillinen oppiminen tapahtuu leikin ja keksimisen kautta. Aikuinen tarjoaa lapselle lähtökohdaksi monipuolisia taiteellisia virikkeitä. Musiikki

ja siihen liittyvät kokonaisvaltaiset ilmaisumuodot tarjoavat mahdollisuuden lapsen mielenmaise-
mille ja leikille. Voidaankin puhua musiikkileikistä, jossa eri toimintamuotoina ovat kuuntelu, laula-
minen, soittaminen ja liikkuminen sekä musiikkiin integroituvat alueet, kuten kuvallinen ilmaisu tai
käden taidot. (Ruokonen 2001, 123, 129, 134.)

Laura Huhtinen-Hildén ja Leena Pantsu (2017) lähestyvät lasten musiikkikasvatusta toiminnan
suunnittelun näkökulmasta. Heidän mukaansa suunnitteluvaiheessa tulisi kiinnittää huomiota sii-
hen, miten toiminta ruokkii lapsen musiikkiin liittyvää kiinnostusta, mielikuvitusta ja kokemuksia.
Varhaisiän musiikkikasvattajan tulisi siis pyrkiä luomaan musiikkituokioista kokonaisvaltaisesti mu-
siikillista ilmaisua ja oppimista tukevia ja kokemusmaailmaa rikastuttavia hetkiä. (Huhtinen-Hildén
& Pantsu, 2017. 384–385.) Suunnittelussa tulisi heidän mukaansa huomioida tunnin rakenteen tai-
teellinen kokonaisuus. Tunnilla on selkeä draamallinen kaari, alku ja loppu, tunnelman tiivistymistä
ja rauhoittumista, tuttuja elementtejä, uusia elementtejä ja näiden osien linkittyminen toisiinsa
saumattomasti. Lapsiryhmää kiinnostavat teemat voivat heidän mukaansa olla monenlaisia, niin
visuaalisia, liikunnallisia, tarinoita ja musiikin kielellä kulkevia. Näiden tarkoituksena on innostaa
lapsia heittäytymään mielikuvitusmatkalle musiikin ja taiteen ilmaisuun ja maailmaan. (Huhtinen-
Hildén & Pantsu, 2017, 380.)

Musiikkitoimintaa voidaan Lindeberg-Piironen ja Ruokosen elävöittää oheismateriaalilla. Piirtämi-
sen, maalaamisen ja askartelun tavoitteena on syventää opittavaa asiaa ja siksi tehtäviä tehdessä
on tärkeää virittyä niihin elämyksellisesti. Myös käsinuket tuovat lapsen maailmaan leikin ja lu-
mouksen. Sen avulla voidaan Lindeberg-Piironen ja Ruokosen mukaan innostaa virittäytyä toimin-
taan mukaan ja voittaa ujous. Nukke saattaa esimerkiksi toivottaa lapset tervetulleiksi, opettaa
lauluja ja kertoa uusista asioista. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 366.)

3.2.2 Viisivuotias musiikinoppijana

Suunniteltaessa varhaisiän musiikinopetusta, on otettava huomioon lasten ikä ja taitotaso. Tämän
opinnäytetyön toimintatutkimuksellinen tutkimuskokeilu toteutettiin viisivuotiaiden parissa, joten
on tarpeen tutustua 'viskareiden' maailmaan ja siihen, millaisia musiikinoppijoita viisivuotiaat
ovat. Viisivuotias lapsi on jo motoriselta sekä kognitiiviselta kehitykseltään varsin taitava. Anne Lin-
deberg-Piironen ja Inkeri Ruokonen (2017) kuvaavat 5–6 -vuotiaiden lasten ikää oppimisen, sään-

töleikkien ja osallisuuden ajaksi. Tämän ikäinen lapsi kiinnostuu entistä enemmän ympäröivän yhteiskunnan ja luonnon ilmiöistä, liikennesäännöistä, yhteiskunnan palveluista, sään ja vuodenaikojen vaihtelusta. Myös tilaa ja avaruudellisia käsitteitä, kokosuhteita, aikaa ja suuntia koskevat käsitteet selkiytyvät. Lapsi hahmottaa selkeästi käsitteet oikea – vasen, edessä – takana, tai lähempänä – kauempana. Lapsi kiinnostuu myös historiallisesta perspektiivistä, kuten miten entisaikaan elettiin. Lapsen kielellisiä valmiuksia ja käsitteiden hallintaa vahvistetaan keskustelemalla ja lukemalla paljon hänen kanssaan. Myös hänen tietämystään laajennetaan kotipiirin ulkopuolelle. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 77.)

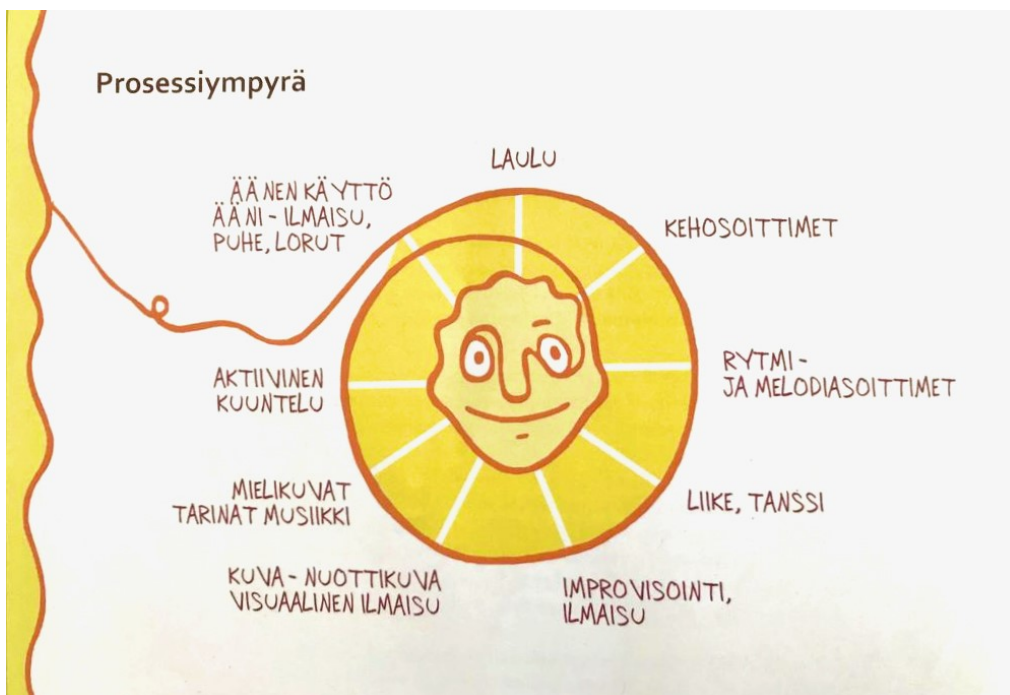
5-vuotiaiden musiikkitoiminnassa kertautuvat Lindeberg-Piironen ja Ruokosen mukaan jatkuvasti kaikki aikaisemmin opitut asiat, työ- ja toimintatavat. Lapsen kielellinen kehitys mahdollistaa tässä vaiheessa jo sanallisten ohjeiden ymmärtämisen ja hän toimii mielellään yhdessä aikuisen ja ryhmän kanssa. Onnistumisen tunne on lapselle erittäin tärkeää. Musiikkiliikunta vahvistaa lapsen motoriikkaa ja koordinaatiota. Musiikkisadut ja oma improvisointi sekä kuunteluelämykset ruokkivat lapsen mielikuvitusta ja luovaa keksintää. Laulamisen osalta lauluvalikoima monipuolistuu tässä ikävaiheessa. Lastenlaulujen lisäksi lapset voivat jo laulaa helppoja kehtolauluja, rytmikkäitä tanssi- ja liikuntalauluja sekä kansanlauluja myös muista maista. Viisivuotiaiden kanssa voidaan myös opetella jokin laulu vieraalla kielellä, mikäli sen sanat ovat helposti omaksuttavissa ja sisältö lapsen ymmärrettävissä. ABA-muotoiset ja kertosaälaulut toimivat hyvin viisivuotiaiden ryhmässä. Niihin voidaan tehdä monipuolisia rytmisointisäestyksiä ja keksiä yhdessä erilaisia tapoja muodon ja sisällön hahmottamiseksi. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 119–120.)

Viisivuotiaiden musiikkiliikunnassa voidaan Lindeberg-Piironen ja Ruokosen mukaan opetella musiikillisten muotojen hahmottamista liikkeen avulla esimerkiksi niin, että A-osan tai B-osan ajaksi vaihdetaan säestyssoitinta tai musiikkiliikunnassa vaihdetaan liikettä. Viisivuotiaiden kanssa voidaan harjoitella myös yhtäaikaista liikettä, esimerkiksi taputusta samaan aikaan kun kävellään tai marakassin ja rytmikapuloiden soittoa kävelyn aikana. Viisivuotiaiden kanssa voidaan aloittaa myös parileikit. Parin kanssa voidaan kävellä ja pyöriä käsi kädessä. Lapset muodostavat piirin itsenäisesti ja piirissä voidaan kulkea peräkkäin, yksittäin, pareittain, rinnakkain ja vierekkäin. Yhdessä tanssiminen, piirileikin opettelu tai musiikin mukaan improvisointi voi antaa Lindeberg-Piironen ja Ruokosen mukaan lapselle ainutkertaisia elämyksiä. Lapsi harjaantuu samalla sosiaalisessa kanssakäymisessä ja yhteistoiminnassa. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 124.)

3.2.3 Orff-pedagogiikka

Orff-prosessikaaviota on hyödynnetty tuntisuunnittelun taustaperiaatteena varhaisiän musiikkikasvatuksessa ja siksi seuraavaksi perehdyinkin hieman Orff-pedagogiikan lähtökohtiin. Orff-pedagogiikka perustuu Carl Orffin (1895–1982) ja Gunild Keetmanin (1904–1990) musiikkikasvatusajatteluun. Pedagogiikan lähtökohtana on vuorovaikutteinen oppimisprosessi, jonka elementit ovat kuuntelu, liike, puhe, laulu ja soitto. Orff-pedagogiikka tarjoaa musiikkikasvattajalle kohde- ja toimintaympäristöstä riippumatta pedagogisen lähestymistavan, jonka perustana on usko oppimiseen ja tilan jättäminen opettajan omalle osaamiselle ja innovaatiolle. Orff-pedagogiikka perustuu lapsen tarpeiden huomiointiin lahjakkuuden tasoon katsomatta. (Kaikkonen et al. 2014, 22.)

Orff-pedagogiikan lähtökohtana on yleensä oman kulttuurin juuret: laulut, tanssit, kansansoittimet, lorut runot ja tarinat, mutta myös niiden kautta muiden maiden kulttuureihin ja historiaan tutustuminen. Orff-prosessityöskentely antaa hyviä suuntaviivoja muskarin tuntisuunnitelmalle, sillä sen lähtökohta on vuorovaikutteinen oppimisprosessi. (Kaikkonen et al. 2014, 23.) Tässä opinäytetyössä ei ole pyritty täydelliseen Orff-prosessityöskentelyyn, mutta tavoitteena on ollut luoda Orff-pedagogiikan periaatteita, prosessityöskentelymallia, hyödyntäen kokonaisvaltaiseen musiikkikasvatukseen tähtääviä musiikkituokioita.

Kuvio 1 Orff-prosessiympyrä (Kaikkonen et al. 2014, 24).

3.3 Kohti kansainvälisyyden ja kulttuurien moninaisuuden ymmärtämistä

3.3.1 Lasten kansainvälisyyskasvatus- ja globaalin vastuun kasvat

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaan varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista ja heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Lapsia tulee rohkaista tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Lapsia tuetaan myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön. Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on, että ihminen hyväksyy toisten ihmisten erilaisuuden ja tuntee muita kulttuureja, ymmärtää ihmisten ja kansojen keskinäisen riippuvuuden ja ymmärtää tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden ihmisarvon perustaksi. (VaSu 2018, 25.)

Tuula Haatainen kuvaa kansainvälisyyskasvatuksen ja rauhankasvatuksen tavoitteita Tiina Myllymäen (2004) toimittaman hankeraportin Pallo haltuun- Kansainvälisyyskasvatus Suomessa esipuheessa. Kansainvälisyyskasvatuksen ja rauhankasvatuksen tarkoituksena on varmistaa Haataisen mukaan ihmisoikeuksien toteutuminen. Ihmisten asenteisiin erilaisista kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä kohtaan tulisi vaikuttaa niin järjen kuin tunteen tasolla. Haataisen mukaan kansainvälisyyskasvatuksen kohteiksi mielletään usein koululaiset. Haataisen mukaan kansainvälisyyskasvatusta tarvitaan kuitenkin kaikissa ikäluokissa ja eri yhteiskunnallisissa ryhmissä. (Myllymäki, 2004, 9.)

Kansainvälisyyskasvatus nojaa YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Lapsen oikeuksien sopimuksen 29. artiklan mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena tulee olla kunnioituksen edistäminen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja kohtaan, lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omasta kulttuuristaan poikkeavia kulttuureja kohtaan. Tavoitteena on siis kasvattaa lapsia, jotka kykenevät elämään vastuullisesti yhteiskunnassa rauhan, suvaitsevaisuuden, kaikkien kansakuntien, etnisten, kansallisten ja uskonnollisten ryhmien sekä alkuperäiskansoihin kuuluvien henkilöiden välisen ystävyuden hengessä. (Lapsen oikeuksien sopimus.)

3.3.2 Monikulttuurisen musiikkikasvatuksen lähtökohdat

Lasten musiikkikasvatuksen merkitykselle voidaan löytää useita näkökulmia, jotka tuovat omalla tavallaan esille musiikin laaja-alaisen ja rakentavan vaikutuksen lapsen kasvu- ja kehitysprosessille.

Inkeri Ruokosen (2001) mukaan musiikkikasvatusta voidaan perustella musiikkiin liittyvien hyödyllisyys- ja välinearvojen näkökulmilla sekä toisaalta sisäisten ja luontaisten arvojen näkökulmilla. Musiikkikasvatuksella on hänen mukaansa kulttuurinen ja sivistyksellinen tehtävä. Suomalainen musiikkikasvatus on pitkään nojannut länsimaisen taidemusiikin käsitteiden opetukseen sisältäen myös oman kansanmusiikkiperinteen musiikkia. Suomalaiseen sivistysvaltioon kuuluu lapsia useista etnisistä ryhmistä sekä omista vanhakantaisista etnisistä ryhmistämme, joita ovat saamelaiset, suomenruotsalaiset, romanit, venäläiset, juutalaiset ja tataarit. Maahanmuuton myötä lasten ystäväpiiriin kuuluu yhä suureneva joukko pakolaislapsia ja interkulttuuristen perheiden lapsia. Inkeri Ruokosen mukaan musiikillisten elämysten ja musiikkikasvatuskokemusten kautta uudet kulttuurit voidaan kokea rikkautena ja mielenkiintoisina tutustumiskohteina. Ruokosen mukaan maailman musiikkia kuunnellessaan lapsi kasvaa ymmärryksessään laajempiin mittasuhteisiin, jotka liittyvät suvaitsevaisuuden lisääntymiseen ja sivistyksellisen tiedon lisääntymiseen. Eettisten periaatteiden esille ottaminen musiikkisaduissa, leikeissä ja laulujen sanoituksissa kasvattaakin lapsen oikeudenmukaisuuden tuntoa ja toisen huomioonottamista. Erilaisiin kulttuureihin tutustuminen musiikin avulla edistää suvaitsevaisuutta ja toisten arvostamista. Musiikki onkin Ruokosen mukaan elämysten tie maailmankuvan avartamiseen. (Ruokonen 2001, 121–122, 134–135.)

Monikulttuurisen musiikkikasvatuksen määrittäminen ei ole itsestään selvää eikä niin ikään musiikkikasvatuksen alan keskustelu sen ympärillä. David G. Hebertin ja Sidsel Karlsenin (2010) mukaan monikulttuurisella musiikkikasvatuksella tarkoitetaan alan tutkimuskirjallisuudessa yhtäältä opetustilannetta, jossa pyritään huomioimaan keskenään erilaisesta kulttuuritaustasta tulevia oppilaita sekä opetustilannetta, jossa opettaja opettaa samasta kulttuuritaustasta tulevalle oppilasryhmälle vierasta musiikkikulttuuria. Käsite kattaa sisällään monikulttuurisen opetuksen, musiikkikasvatuksen sekä etnomusikologian määritteet. Monikulttuurinen musiikkikasvatus on kohdannut paljon kritiikkiä alan keskustelussa. Kritiikin kohteena on useimmiten musiikin autenttinen esitystapa. Monikulttuurista musiikkikasvatusta vastustavat tahot vetoavat siihen, että koululuokassa ei tulisi opettaa vieraan kulttuurin musiikkia, sillä opetustilanteessa ei voida ilmentää musiikkia täydellisen autenttisesti. Hebert ja Karlsen ottavat tähän näkökulmaan kantaa verraten musiikin opetustilannetta kielten opiskeluun. Kielten opiskelussakaan ei normaalisti pystytä autenttiseen lausuntatapaan ja silti kukaan ei kyseenalaista kielten opiskelun merkitystä. (Hebert & Karlsen, 2010, 7–8.)

Suomalaisen musiikkiantropologian uranuurtaja, tutkija Pirkko Moisala esittelee artikkelissaan antropologisen musiikinopetusmallin. (Moisala, 1995, 199.) Moisalan mukaan monikulttuurisessa antropologisessa musiikinopetuksessa on kyseessä toisenlainen tapa hahmottaa musiikkia kuin länsimaiseen musiikkikäsitykseen perustuvassa musiikkikasvatuksessa. Monikulttuurisen musiikkikasvatuksen lähtökohtana onkin hänen mukaansa kulttuurien monimuotoisuus ja maailman musiikkien rikkaus, jossa musiikki nähdään osana sen alkuperäistä käyttötarkoitusta. Moisalan mukaan sen avulla voidaan tukea erilaisista kulttuurisista taustoista tulevien ihmisten keskinäistä kanssakäymistä. Musiikki onkin hänen mukaansa pehmeä tie kansainvälisyyteen. (Moisala, 1995, 202–203.) Suomessa monikulttuurinen musiikkikasvatus tapahtuu suurelta osin tilanteessa, jossa homogeeniselle suomalaiselle luokalle soitetaan ei-länsimaista musiikkia. Toisin sanoen opettavan musiikin kulttuurinen tausta on eri kuin opettajan ja oppilaiden. Tällaisessa tilanteessa oppilaiden kuulohavainto on kehittynyt hahmottamaan länsimaista musiikkia ja heidän tapansa arvottaa esteettisesti musiikkia on rakentunut suomalaisessa kulttuurissa kerätyn musiikkivaraston varaan. Moisalan mukaan tästä johtuen tulisikin kiinnittää huomiota tapaan, jolla muita musiikkejä lähestytään, arvotetaan ja opetetaan. Opettajan tulee Moisalan mukaan tiedostaa oma asennoitumisensa. Negatiivisesti tai välinpitämättömästi asennoitunut opettaja opettaa vähättelevää suhtautumista muihin kulttuureihin, kun taas toista kulttuuria arvostava opettaja antaa paitsi uudenlaista tietoa musiikista ja avaimia sen ymmärtämiseen, hän myös välittää erilaisuutta kunnioittavaa asennoitumista oppilailleen. (Moisala, 1995, 200.)

3.4 Tansanian, Israelin ja Kiinan musiikkikulttuurien pääpiirteet

Jotta musiikki voidaan nähdä opetuksessa osana sen alkuperäistä käyttötarkoitusta, opettajan on hyvä tuntee ainakin jossain määrin opetuksessa käsiteltävien musiikkiperinteiden taustoja, vaikka autenttiseen musiikin tulkintaan ei pystyttäisikään. Tutkimuksen toiminnallisessa osassa, Viskarit matkalla maailmalla -projektissa tutustuttiin kolmen maan, Tansanian, Israelin ja Kiinan musiikkikulttuureihin ja näiden maiden luontoon sekä joihinkin kulttuuriin erityispiirteisiin. Tutkimuksen tavoitteena oli löytää musiikkituokioihin aitoa perinnesäveltäjästä tai musiikkiperinteistä. Tavoitteeni oli myös lapsilähtöisyyden saavuttamiseksi säveltää tuokioihin sopivia lauluja, jotka huomioisivat kyseisen maan musiikkiperinteen musiikilliset erityispiirteet, mutta olisivat tekstiltään suomenkielisiä ja näin ollen lapselle helposti lähestyttäviä. Esittelen seuraavaksi lyhyesti etnomusikologisesta näkökulmasta kyseisten maiden kansanmusiikkikulttuurien musiikillisia pääpiirteitä sekä musiikin käyttöä sen alkuperäisessä kulttuurikontekstissa.

3.4.1 Tansanialainen musiikki

Tansanialaista musiikkiperinnettä ei voida pitää vain yhtenä homogeenisenä perinteenä, vaan joukkona erilaisia musiikkiperinteitä, jotka ovat saaneet vaikutteita historian aikana eri kansoilta tulleista musiikeista. Krister Malm tarkastelee teoksessaan *Fyra musikkulturer* tansanialaista musiikkiperinnettä ja pyrkii korjaamaan yleistä länsimaista väittämää siitä, että afrikkalainen musiikki olisi pysynyt muuttumattomana tuhansien vuosien ajan. (Malm, 1981, 25.) Tansanialainen musiikkiperinne voidaan ennemminkin nähdä joukkona erilaisia musiikkeja, jossa alkuperäisten bantuheimojen musiikkikäsitteet ovat saaneet vuosituhansien aikana vaikutteita niin arabialaisesta kulttuurista kuin kolonialismin myötä portugalilaisesta, saksalaisesta ja englantilaisesta kulttuurista sekä lähetystyöntekijöiden kautta tulleesta länsimaisesta kirkollisesta lauluperinteestä. (Malm, 1981, 25–27.) Malmin mukaan useiden bantukielten sana 'ngoma' tarkoittaa yhtä aikaa sekä musiikkia, rumpua, tanssia ja draamaa, joista viimeiseen voi kuulua esimerkiksi puvustus kuten naamiot ja tatuoinnit. (Malm, 1981, 19.)

Musiikkiantropologi Pirkko Moisala käsittelee afrikkalaisen musiikin tyylipiirteitä kirjassaan kansojen musiikkeja. (Kuitunen, Moisala, 1985, 7–17.) Moisalan mukaan afrikkalaiselle musiikille on tyypillistä sen kiinteä liittyminen muihin taiteisiin, etenkin runouteen ja tanssiin. Moisalan mukaan Saharan eteläpuolisen Afrikan musiikkiperinteissä voidaan löytää yleisellä tasolla joitain ominaispiirteitä. Näitä ovat hänen mukaansa rikas rytmikka, joka näkyy muun muassa synkopointina ja rytmisenä polyfonia. Polyfonia ei kuulu ainoastaan rytmikkaan vaan myös melodiaan. Moisalan mukaan eri äänet voivat soida rinnakkaisissa intervalleissa, risteillä keskenään kontrapunktisessa yhteydessä toisiinsa ja samaa melodiaa muunnellen. Lisäksi afrikkalaisessa musiikissa on Moisalan mukaan useita eri laulu- ja äänenmuodostustapoja. Keski-Afrikan keräilijäkansojen laulutyyliin kuuluu Moisalan mukaan pehmeä äänenmuodostus, jodlausta ja huudahduksia. (Kuitunen, Moisala, 1985, 11.) Krister Malmin mukaan tansanialaisen musiikin melodia perustuu pitkälti pentatoniselle asteikkokululle, mutta myös muita asteikkoja käytetään. Yleistä on myös lyhyiden melodisten ostinatokuvioiden toistaminen. (Malm, 1981, 22.)

3.4.2 Israelilainen musiikki

Tansanian ja eteläisen Afrikan musiikkien tavoin israelilainen musiikki on hyvin heterogeeninen joukko keskenään erilaisia eri kansojen musiikkiperinteitä. Selkeyden ja tutkimuksen laajuuden

vuoksi tässä tutkimuksessa israelilainen musiikki on rajattu koskemaan ainoastaan juutalaisen musiikkiperinteen eri haaroja eikä muiden Israelissa ja Palestiinalaisalueilla asuvien kansojen musiikkeja, kuten arabialaista musiikkiperinteitä tai druusien musiikkiperinteitä, vaikka oman kokemukseni mukaan näiden kansojen musiikeista löytyy paljon yhteneviä musiikillisia piirteitä.

Musiikkiantropologi Irene Heskes tarkastelee juutalaisen musiikkikulttuurin eri perinteitä ja niiden historiaa teoksessaan *Passport to Jewish music – Its history, traditions and culture*. (Heskes, 1994). Heskes jaottelee juutalaisen musiikkiperinteen liturgiseen juutalaiseen musiikkiperinteeseen, Marokon ja Espanjan alueilla asuneiden sefardijuutalaisten musiikkiperinteeseen, hasidijuutalaisten musiikkiperinteeseen, jemenijuutalaisten ja Lähi-Idän juutalaisten musiikkiperinteeseen, Euroopan ashkenasijuutalaisten musiikkiperinteeseen sekä 1900-luvun alun ja Israelin itsenäistymisen ajan siionistiseen musiikkiperinteeseen. (Heskes, 1994.) Suunnilleen samaa jaottelua käyttää 1900-luvun vaihteessa elänyt etnologi ja musiikkitieteilijä Abraham Z. Idelsohn. Hän tarkastelee teoksessaan *Jewish music – Its Historical Development* juutalaisen kulttuurin eri haarojen perinnemusiikkia musiikkitieteen näkökulmasta. (Idelsohn, 1992.) Idelsohnin tutkimus on ollut pohjana monille myöhemmin juutalaisen musiikin tutkimuksille. Idelsohnin tutkimuksesta näkyy se, että juutalaiset musiikkiperinteet ovat monisyisiä, kulttuuriantropologisesti keskenään hyvin erilaisia, mutta joilla on kuitenkin yhteneviä musiikillisia piirteitä. Sävelmät kulkevat jokseenkin samanlaisissa moodissa, joilla on eri kansanryhmittymien ja juutalaisten uskonnollisten liikkeiden myötä eri nimiä. Yksi tällainen moodi on hasidijuutalaisten *Ahavah Rabbah* -moodi, joka tunnetaan myös fryygisenä dominanttiasteikkona. (Idelsohn, 1992, 422.; Stroum center for Jewish studies.)

Israelilaiselle musiikkikulttuurille on tyypillistä erilaiset piiritanssit. Tansseissa, yhdistyy kaikki 1900-luvun alussa nykyisen Israelin alueelle tulleiden siirtolaisten kulttuuriset vaikutteet. Niissä on elementtejä niin Euroopasta kuin Jemenistä sekä arabimaista. Monien kansantanssien liikkeet kuvaavat maan uudelleen rakentamista, kuten rakennustöitä, kaivamista ja kastelemista. Marja-Leena Juntunen, Soili Perkiö ja Inkeri Simola-Isaksson (2010) kuvailevat israelilaisen kansantanssin tyypillisiksi piirteiksi 1) etenemisen piirissä erilaisin askelin alkaen aina oikealla jalalla, 2) askeleet piirin keskusta ja takaisin piirin kehälle (symbolisoi yhteyttä), 3) käsien kohotuksen ylös ja huojunta sivulle (kuvaa kiitosta), sekä 4) katseen kohottaminen ja katseen ja katseen alas laskeminen. Tunnetuin israelilainen kansantanssi romanialaista alkuperää oleva hora. Sen jemeniläinen askel

kuvaa hiekalla kävelemistä. Lisäksi siinä on myös tserkessiläisiä ja arabialaisia vaikutteita. (Juntunen et al. 2010, 110.)

3.4.3 Kiinalainen musiikki

Tässä tutkimuksessa kiinalaisella perinnesävelmusiikilla tarkoitetaan niitä musiikkeja, jotka ovat syntyneet Kiinassa historian saatossa ja jotka yleistäen kuvaavat kiinalaisten musiikkiperinteiden yhteisiä erityispiirteitä. Musiikin tutkija Jin Jie on tarkastellut kiinalaisen musiikin historiaa ja erityispiirteitä teoksessaan *Chinese music*. Jien mukaan kaikki kiinalainen musiikki pohjautuu pentatoniseen sävelasteikkoon, länsimaisin solmisaatiotavuin tarkasteltuna säveliin do, re, mi, so, la. Eri moodit muodostuvat sen perusteella, mikä näistä edellä mainituista sävelistä kulloinkin on niin sanottu pääsävel. (Jie, 2010, 14.) Kiinalaiseen soittimistoon kuuluu Jien mukaan erilaiset bambuhuilut, *sheng*, *suona* ja *xiao*, sekä eräänlainen ruokopilli *lusheng*. Kiinalaisista jousisoittimista kuuluisin soitin, on *erhu*. Erhussa on pehmeä ääni ja siksi se sopii Jien mukaan parhaiten pehmeään ja lyyriseen musiikkiin. Erhun soitto on saavuttanut historian saatossa merkittävän aseman kiinalaisessa musiikkiperinteessä. Kiinalaisia näppäilysoittimia puolestaan ovat *pipa*, *guqin* ja *guzheng*. (Jie, 2010, 52–53, 57–59.)

Kiinalaisen musiikkikulttuurin merkittävä taidonnäyte on Peking-ooppera. Tätä ovat tarkastelleet suomalaiset musiikkiantropologit Marja-Leena Kuitunen artikkelissaan Kiinan Peking-ooppera. (Kuitunen & Moisala, 1985, 43–54.) Peking-ooppera on jo itsessään täysin omanlaisensa perinne, joka eroaa radikaalisti länsimaisen taidemusiikin oopperasta. Sen melodiat ja laulut pohjautuvat Kuitusen mukaan Kiinan eri maakuntien kansanmusiikkiin. Käytössä on pääasiassa kolme, erilaisia tunnelmia ja mielialoja kuvaavaa perusmelodiatyyppiä. Nämä ovat *xipi*, *erhuang* ja *fanerhuang*. *Xipi* on nopea ja kevyt, normaalia keskustelua, onnellisuutta ja jännitystä kuvaamaan käytetty säestys. *Erhuangia* käytetään kuvaamaan mietiskelyä ja pohdintaa. *Fanerhuang* kuvaa puolestaan melankolisia ja masentuneita tunnelmia sekä surua. (Kuitunen & Moisala, 1985, 51–52.)

4 Viskarit matkalla maailmalla -kehittämiprojektin tutkimuskuvaus

Tässä luvussa esittelen Viskarit matkalla maailmalla -kehittämiprojektin tarpeen, käytössä olleet resurssit sekä valitut musiikkikasvatuksen työtavat. Käyn läpi musiikkituokioiden kulun maittain sekä havaintoni lasten osallistumisesta, omat reflektioni tuokioiden onnistumisesta sekä ryhmähaastatteluissa ja loppukeskusteluissa saadut palautteet.

4.1 Musiikkituokioiden tarve ja suunnittelu kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta

Toteutin kehittämiprojektin osana kanttorin työtäni Viitasaaren seurakunnassa, sillä koin, että tämänkaltaisesta musiikkikasvatusprojektista voisi olla iloa seurakuntamme lapsille ja vuonna 2021 seurakunnan työalojen yhteisinä tavoitteina oli muun muassa lähetystyön ja globaalien vastuun teemojen esillä pitäminen toiminnassa. Seurakunnissa tehdään paljon tärkeää kansainvälisyyskasvatusta ja se sisältyy kirkollisessa käsitteistössä usein lähetyskasvatuksen ja kansainvälisen diakonian piiriin. Viitasaaren seurakunnassa lähetyskasvatusta ja globaalien vastuun teemoja on pidetty kokemukseni mukaan jopa poikkeuksellisen aktiivisesti esillä myös lasten parissa. Vuosien varrella on järjestetty yhteistyössä lähetysjärjestöjen kanssa useita lähetys- ja kansainvälisyyskasvatusta tukevia elämyksellisiä koko perheen tapahtumia yhdessä useampien työmuotojen kanssa.

Tavoitteena oli nyt laatia viisivuotiaille lapsille suunnattu toimintailtapäiväkokonaisuus, jossa tutustuttaisiin Tansaniaan, Israeliin ja Kiinaan, näiden maiden musiikkiin, kulttuuriin ja luontoon varhaisen musiikkikasvatuksen menetelmien keinoin. Projektin maat valikoituivat osittain seurakunnan lähetyskohteiden mukaan. Tansania ja Israel ovat olleet kauan Viitasaaren seurakunnan nimikkolähetyskohteita. Kiina puolestaan on kulttuuriltaan ja musiikiltaan näistä hyvin poikkeava maa ja nähdäkseni hyvin mielenkiintoinen tutustumiskohde lapsille. Näihin kolmeen maahan liittyy myös viisivuotiaan lapsen kannalta mielenkiintoisia ja osittain tuttuja asioita, kuten tietyt tutut eläimet ja luonnon ilmiöt. Vieraampia ja uusia opittavia asioita olivat erikieliset tervehdykset, jotkin kyseisen maan ruokaperinteet, tanssikulttuuri sekä keskenään erilainen musiikki. Itselläni oli vahva esiyymmärrys jokaisen maan musiikkiperinteistä osittain seurakunnan lähetystyön ja oman kiinnostukseni kautta.

Toimintatutkimuksellisen tutkimuskokeilun kohderyhmänä oli toimintailtapäiviin ilmoittautuneet noin 5-vuotiaat lapset Viitasaaren seurakunnasta. Toimintailtapäiviin ilmoittauduttiin seurakunnan kotisivujen sähköisen ilmoittautumisen kautta. Ilmoittautumisessa pystyttiin kysymään vanhemmilta samalla myös tutkimuslupa sekä kuvausluvat. Ryhmä pysyi samana kaikkina kolmena kertana ja suurin osa lapsista oli minulle ennestään tuttuja. Lapsilla ei tiedettävästi ollut aikaisempaa musiikkileikkikoulutusta, mutta kerhotaustansa vuoksi yhteiset musisointihetket ja askarteluhetket olivat kuitenkin tuttuja. Sukupuolijakauma kohderyhmässä oli viisi tyttöä ja viisi poikaa.

Projekti toteutettiin kolmena sunnuntai-iltapäivänä pidettävänä Viskarit matkalla maailmalla -toimintailtapäivinä. Mukana iltapäivissä apuohjaajana ja tämän projektin kannalta korvaamattoman tärkeänä ajatusten ja ideoiden vaihtajana toimi työtoverini, Viitasaaren seurakunnan lastenohjaaja. Pyrkimyksenä oli luoda kokonaisvaltainen ja elämyksellinen toimintatuokio, jossa olisivat käytössä kaikki aistit. Tuokiot päättyivät aina välipalaan, johon olimme suunnitelleet kuhunkin maahan sopivan ruokalajin. Osa liittyi maahan hyvinkin kiinteästi, kuten Tansaniassa banaani, Israelissa appelsiinit ja Purim-juhlan leivonnaiset 'Hamanin korvat', toisten maiden kohdalla emme löytäneet niin kiinteästi maahan sopivia välipaloja. Välipalan tarkoituksena oli lähinnä auttaa lapsia jaksamaan.

4.2 Materiaalit ja käytössä olevat resurssit

Muskaritilana toimi yksi seurakuntamme kerhotiloista, jossa toimii arkiviikolla päiväkerho ja perhekerho. Elämyksellisyyden ja kokemuksellisuuden luomista helpotti suuresti käytössä olevat resurssit, tilan mahdollisuudet ja runsaalla somistamisella saatu visuaalinen ilme. Paikallisilta tuttavilta, seurakunnastamme sekä itseltäni löytyi näihin maihin sopivaa materiaalia ja koristeita, kuten afrikkalaisia batiikkikankaita, kiinalaisia uuden vuoden koristeita sekä Lähi-Idän soittimistoon kuuluva darbuka-rumpu. Tila koristeltiin aina kuhunkin maahan sopivaan tyyliin. Keskeistä tuokioiden onnistumisen kannalta oli tarinallisuus ja yllätyksellisyys. Tarinaa kuljetti eteenpäin kuhunkin maahan liittyvät eläimet sekä kaksi omistamaani retromatkalaukkuja, joista toiseen, vanhaan haitarilaukuuni, maalasin kankaista taustat vaihtuvaksi pieneksi nukketeatterinäyttämöksi. Matkalaukuista paljastui joka kerta jotain käsittelyssä olleen maan luontoon ja kulttuuriin liittyvää yllätystä, kuten savannimaisema, eri eläimiä tai syömäpuikot ja kiinalainen viuhka.

Käytössä olevien resurssien osalta ainoa selkeä puute oli seurakuntamme soitinten määrä. Joitain soittimia, kuten käsirumpuja ei seurakunnassamme ollut riittävästi kymmenelle lapselle ja siitä johtuen jouduin soveltamaan antamalla puolelle ryhmästä marakassit. Soitimme laulut aina kahden kertaan niin, että jokainen pääsi soittamaan sekä rumpua että marakassia. Tutkimuskokeilun kannalta olisi ollut mahdollisesti hedelmällisempää, jos käytössä olisi ollut kymmenen djemberrumpua tai vielä ennemmin aitoja Tansanialaisia perinnesoittimia.

4.3 Valitut musiikkikasvatuksen työtavat

Tavoitteena oli luoda mahdollisimman kokonaisvaltaisia ja elämyksellisiä toimintatuokioita. Maiden kulttuuriin ja luontoon tutustuttiin tanssin, kuuntelun, tarinallisuuden, soiton, laulun sekä taiteiden välisen integraation keinoin. Pyrkimyksenä oli rakentaa varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnoissa tutuksi tullutta Orff-prosessikaaviota hyödyntäviä muskarituokioita, sillä oman kokemukseni mukaan Orff-prosessityöskentely ottaa huomioon musiikin kokonaisvaltaisuuden ja oppijälähtöisyyden. Jokaisessa muskarituokioissa käytettiin suurelta osin kunkin maan omaa kansanmusiikkia monikulttuurisen musiikkikasvatuksen periaatteiden mukaan. Muutama lauluista oli kuitenkin omatekemiäni. (Liite 2.) Omat laulut syntyivät osittain omasta innostuksesta ja osittain pakon sanelemana, sillä pyrkimyksenä oli lapsilähtöisyys ja pienten oppijoiden mielenkiinnon säilyttäminen, ja oman ymmärryksen mukaan muskarituokio lähes kokonaan ilman suomenkielistä musiikkia olisi lapselle varsin vaikeasti lähestyttävä. Sävellyksissä käytin tarkastelussa olleiden maiden musiikkiperinteille tunnusomaisia piirteitä. Tansanian kohdalla funktionaalisuutta ja moniäänisyyttä ja Kiinan kohdalla pentatonista asteikkokulkua. Israelin kohdalla suomenkielisiä käänöslauluja löytyi sen sijaan lastenlaulukokoelmista hyvinkin helposti. Olin tehnyt omista lauluistani äänitykset Garage band -ohjelmalla, jotta pystyin musiikkituokiossa näyttämään liikkeitä lauluihin.

Tavoitteena oli kokonaisvaltainen monikulttuurinen musiikkikasvatus, ja laajasti varhaisiän musiikkikasvatuksen eri työtapojen testaaminen kansainvälisyyden teeman näkökulmasta. Soittohetkien tavoitteena oli ennen kaikkea perussykkeen ja rytmin oppiminen, sillä lapsilla ei tietävästi ollut aiempaa muskaritaustaa. Soittimina tuokioissa käytettiin rumpuja, marakasseja, sävellaattoja sekä puisia syömäpuikkoja. Musiikkiliikunnan osalta pyrin löytämään viisivuotiaille soveltuvia tansanialaisia, israelilaisia ja kiinalaisia tansseja. Anne Lindeberg-Piiroisen ja Inkeri Ruokosen mukaan viisivuotiaat muodostavat jo piirin itsenäisesti ja piirissä liikkumista voidaan liikkua monin eri tavoin.

(Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 124.) Israelilainen ja tansanialainen tanssiperinne piiritansseineen soveltui sikäli tutkimuskokeiluun hyvin. Tansania-muskariin löytyi tanssittava laulu-leikki Simama kaa ja lisäksi leikimme *Soiva Soppa* -materiaalissa julkaistun, *Siispä heilutamme häntää* -laulun. Siinä lapset pääsivät liikkumaan pareittain. Kiinan osalta en löytänyt aitoa kiinalaista tanssia valmiista materiaaleista, mutta kiinalaisen uuden vuoden lohikäärmeiden tanssi lasten vapaana improvisoituna musiikkiliikuntana oli tarkoitus olla lasten osallisuutta ja omaa ilmaisua tukeva musiikkiliikunnan muoto. (kts. Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 124.)

Keskeinen osa kaikissa Viskarit matkalla maailmalla -toimintatuokioissa oli taiteiden välisen integraation osuus. Taideintegraatiohetkissä tunnelmaan virittäydyttiin kuuntelemalla samalla kullekin maalle tyypillistä musiikkia sen alkuperäiskielellä. Tutkimuksen yhtenä keskeisenä ohjaavana ajatuksena oli aidon eri maiden perinnemusiikin kokeminen kuuntelun, laulun ja musiikkiliikunnan keinoin. Tansanian kohdalla kuunneltava perinnemusiikki oli osittain myös muualta eteläisestä Afrikasta lähtöisin olevaa perinnemusiikkia, sillä Pirkko Moisalan mukaan eteläisen Afrikan musiikkiperinteissä on paljon keskenään samoja piirteitä. (Kuitunen & Moisala, 1985, 11.) Israelilaisesta musiikista kuunteelimme klezmer-musiikkia sekä hasidi-perinteen tansseja. Kuuntelemamme kiinalainen musiikki oli instrumentaalista kiinalaista perinnemusiikkia. Taideintegraatiohetkissä tavoitteena oli ennen kaikkea osallisuuden tunteen vahvistaminen ja kunkin maan perinnemusiikin tunnelmaan virittäytyminen. Osa askarteluista liittyi myös musiikkikulttuuriin, kuten leijonanaamiot, sillä Krister Malmin mukaan 'ngomaan', perinteiseen tansanialaiseen yhteismusisointiin, voi kuulua myös naamioiden käyttö. (Malm, 1981,19.)

Helppo alkulaulu jokaisessa musiikkituokiossa oli Heli Vapaakallion säveltävä laulu *Mukava muskarilaulu* (Kirkkomuskari 3), jossa perussykettä polviin taputtaen loruttelimme jokaisen osallistujan nimet. Näin jokainen lapsi tuli huomioiduksi. Terhi Hassisen lämmittelyloru *Heilutellaan käsiä* (Kirkkomuskari 2) viritteli yhteisen hetken alkuun. Halusin pitää alkuhetken tarkoituksella pitkänä, sillä ryhmä oli tuokioita varten koottu ryhmä ja yhteiseen hetkeen virittäytyminen ja alku-ujouden voittaminen ottaa oman kokemukseni mukaan aikansa. Jokaisen tuokion alkupuolella laulettiin myös omatekemäni laulu Ilolaukku, jolla virittäydyttiin mielikuvitusmatkaan ja opeteltiin eri maiden tervehdyksiä. Koska kehittämisprojekti toteutettiin seurakunnassa, jokaisen tuokion lopussa lauloimme lapsille tutun virren *Kuule Isä Taivaan*. Laulu sopi tuokioihin myös sikäli, että sen sävelmä on sama kuin muun muassa Tansanian kansallislaulu *Mungu ibariki Afrika*.

4.4 Tansania

Ensimmäinen toimintatuokio käsitteli Tansaniaa. Tunti alkoi Heli Vapaakallion säveltämällä alkulaululla *Mukava muskarilaulu*, jossa käytiin läpi jokaisen nimi. Lämmittelyleikkinä toimi Terhi Hassisen loru *Heilutellaan käsiä*. Hypättiin lentokoneen kyytiin, levitettiin siivet ja suhisteltiin yhdessä ja niin saavuttiin Tansaniaan. Kuunneltiin kummaa rapsutusta pienestä matkalaukusta ja sieltä hypäsi esiin leijonakäsinukke, joka opetti tansanialaisen tervehdysten 'Jambo!'. Juttelimme, että mihän matkalle täytyisi pakata mukaan ja lapset saivat keksiä mukaan otettavia asioita. Sitten lähdettiin matkustamaan halki Tansanian. Lapset saivat keksiä eri matkustusvälineitä, joilla kuljettiin ilolauku -laulun tahtiin. Matkasimme autoilla, junalla, pyörällä ja jopa lentoliskolla ja laulussa moikkattiin kaveria tansanialaiseen tyyliin 'Jambo!'. Laulun jälkeen leijona halusi laulaa ja tanssia tansanialaisen laulun *Simama kaa*. Se on helppo laululeikki, jonka swahilinkieliset sanat ohjaavat tekemistä. Leikki koostuu istumisesta, seisomaan nousemisesta, hyppimisestä ja kävelemisestä. Koska käytössä ei ollut tuoleja, muutin tanssia hieman niin, että alussa oltiin kyykyssä ja noustiin sieltä ylös. Liikkeiden ollessa todella helpot, kenen tahansa on helppoa tulla mukaan. Lapset lähtivätkin mukaan lauluun ja leikkiin innostuneesti.

Simama kaa -laulun jälkeen avattiin iso matkalaukku. Sieltä löytyi savanni. Tutkittiin taustakan-
kaasta löytyviä savannin eri eläimiä. Sen jälkeen lähdettiin retkelle savannille omatekemäni laulun, *Savannilla matkustan, myötä* (Liite 2). Jaoin lapsille rummut ja marakassit ja kerroin, että niitä tarvitaan aina kertosaikeessa. Pyysin lapsia tulemaan mukaan laulun liikkeisiin. Laulun jokaisessa säkeistössä tulee vastaan jokin savannin eläin, jota ilmennetään liikkein ja elein. Jokaisessa säkeistössä kysytään, että 'arvaatko, mikä eläin se on.' Lapset osallistuivat innoissaan liikkeisiin ja huusivat kuorossa, mikä eläin kulloinkin oli kyseessä. Kertosaikeessa säestettiin laulua soittamalla rummuilla ja marakasseilla perussykettä. Laulu laulettiin kahteen kertaan niin, että jokainen lapsi pääsi kokeilemaan sekä rumpua että marakassia.

Kuva 1 Tansania-tuokion sisustusta.

Laulun jälkeen siirryttiin askartelupöytien ääreen ja laitoin taustalle soimaan musiikkia eteläisestä Afrikasta. Askartelimme työkaverini johdolla leijonanaamiot pahvilautasista ja värillisistä paperisui-kaleista. Lapset askartelivat innokkaasti. Leijonanaamioiden askartelu vei hieman enemmän aikaa, kuin olimme suunnitelleet. Kaikki lapset saivat ne kuitenkin hienosti valmiiksi ja kiinnitimme työto- verini kanssa jokaisen naamioon kuminauhan, niin että naamion sai puettua kasvoille. Seuraavaksi palattiin takaisin piiriin ja leikittiin vielä leijonanaamioiden kanssa Soiva soppa -materiaalin laulu, *Siispä heilutamme häntää*. Jokainen otti parin ja parin kanssa liikuttiin eri tavoin. Lopuksi istuttiin loppupiiriin. Haastattelin lapsia ryhmänä kyselemällä mikä oli mieluisinta. Lasten mielestä kaikki oli kivaa, mutta mieluisinta oli leijonanaamioiden askarteleminen. Kysyin myös, mitä Tansaniasta jäi mieleen. Suurimmalle osalle jäi mieleen savanni ja eläimet ja osa muisti vielä tunnin jälkeen ja seu- raavallakin kerralla tervehdysten 'Jambo!'. Lopuksi johdattelin lauluun *Kuule Isä Taivaan* kerto- malla, että Taivaan Isälle kaikki ovat tosi rakkaita, niin täällä Suomessa kuin siellä kaukana Afri- kassa. Laulu laulettiin ja leikittiin viittomalla. Tämän jälkeen siirryttiin välipalalle. Välipalana oli uunibanaania ja jäätelöä. Lopuksi lapset saivat leikkiä vapaasti siihen asti, kunnes vanhempi tuli hakemaan.

Kuva 2: Leijonien hurja irstyys

4.5 Israel

Toinen iltapäivä käsitteli Israelia. Muskarituokio alkoi samalla tavalla kuin edellinenkin kerta. *Ilo-laukku*-laulussa opeteltiin tällä kertaa hepreankielinen tervehdys 'shalom' ja taas kerran lapset saivat keksiä eri matkustusvälineitä, joiden mukaan liikuttiin. Laulun jälkeen jatkettiin tervehdyksiä ja pohdittiin miten eri tavalla kaveria voi tervehtiä. Käytettiin näitä eri tapoja laulussa *Shalom*. Taukojen aikana taputettiin helpot kehorytmit käsiin, polviin ja olkapäihin. Lapset lähtivät hyvin mukaan leikkiin ja ottivat luontevasti kontaktia toisiinsa. Koen, että tässä oli hyötyä siitä, että lapset olivat keskenään kerhosta tuttuja ja muutenkin pienellä paikkakunnalla ollaan kavereita keskenään. *Shalom* -laulun jälkeen otin pienemmästä matkalaukusta esiin pienen palmun ja appelsiinin. Pohdittiin, miten palmut heiluvat tuulessa ja tehtiin tiivis piiri. Laitettiin kämmenet vierustoverin kanssa vastakkain sormenpäät ylöspäin ja kokeiltiin miltä tuntuu huojuu tuulessa. Tästä alkoi tanssi *Tsadik Katamar*. Ensin käytiin liikkeet läpi hitaasti, sitten otettiin musiikki mukaan. A-osassa keinuttiin ensin puolelta toiselle kämmenet vastakkain ja otettiin sivuttaisaskelia oikealle ja B-osassa otettiin askelia piirin keskelle nostaen samalla kädet ylös, jonka jälkeen palattiin takaisin omalle paikalle. Tanssi oli helpotettu muoto perinteisestä Israelilaisesta AB-muotoisesta piiritanssista. Työkaverini kuvaamasta videosta havaitsin kuitenkin, että tanssi osoittautui hieman liian vaativaksi tälle ryhmälle. Vain tätä projektia varten kootussa ryhmässä olisi selvästi tarvittu enemmän harjoittelukertoja jo pelkkää piirissä liikkumista varten.

Tanssin jälkeen pohdittiin, mitä isosta matkalaukusta mahtaisi tällä kertaa löytyä. Avatessa sieltä löytyi toinen kameli ja autiomaaisema. Pohdittiin, millaista on autiomaassa. Kuivaa, kuumaa ja aurinkoista. Otin hiekkarummun ja loruttelin *Autiomaan* -laulun sanoja. Sen jälkeen jaoin lapsille soittimet, käsirummut ja marakassit. Lähestyimme laulua soittaen perussykettä soittimilla. Soitossa lasten keskittyminen oli keskenään erilaista. Osa keskittyi soittoon hyvin tarkasti, osalla ei riittänyt keskittyminen. Oliko tehtävä liian helppo vai painoiko väsymys, sitä en osaa sanoa.

Kuva 3 Israel-tuokion sisustus

Autiomaalaulun jälkeen siirryimme sivussa olevien maalauspaperien ääreen. Israel-muskariin taideintegraatioksi oli valittu musiikkimaalaaminen. Olimme asettelleet työtoverini kanssa lattialle rullasta pitkät maalauspaperit piiriksi ja piirin keskelle olimme tehneet leikkihiekasta, pienistä kameleista ja palmuista pienen autiomaan keitaan virittelemään tunnelmaan. Jokainen lapsi sai paikan paperin äärestä ja jaoimme siveltimet ja purkkeihin valmiiksi annostellut värit. Ohjeistin kuuntelemaan musiikkia ja maalaamaan, mitä siitä tulee mieleen ja liikuttamaan pensseliä musiikin mukaan. Kuunneltava musiikki oli klezmermusiikkia ja hasidijuutalaisten horah- ja tsadik-tansseja. Tavoitteenani oli tarjoilla lapsille autenttista juutalaisesta musiikkiperinteestä tulevaa musiikkia. Lapset maalasivat keskittyneesti kaikessa rauhassa. Lopuksi käsien pesun jälkeen siirryttiin vielä loppupiiriin, jossa laulettiin taas *Kuule Isä taivaan* ja juteltiin siitä, mitä jäi mieleen ja miltä tuntui. Välipalaksi olin leiponut juutalaiseen Purim -juhlan perinteisiin kuuluvia, keksimäisiä taatelihilloa sisältäviä 'Hamanin korvat' -leivoksia ja lisäksi tarjolla oli appelsiinihiipaleita. Lopuksi oli hetki vapaata leikkiä ennen kuin vanhemmat tulivat hakemaan.

Israel-muskari oli itselleni syystä tai toisesta vaikein toteuttaa. Juutalainen musiikkiperinne on itselleni hyvinkin tuttua, mutta syystä tai toisesta oma keskittymiseni herpaantui monessa kohdassa, eikä ohjaukseni ollut kohdillaan. Toimintatavat olivat mielestäni toimivia, mutta tanssin

kohdalla olisi tarvittu enemmän toistoja enkä ollut huomionnut sitä suunnittelussa. Kirkkomuskari 2 -kokoelmassa julkaistu israelilainen, Kristiina Larjavan suomeksi sanoittama kansanlaulu *Shalom* toimi erittäin hyvin. Lapset lähtivät innoissaan lauluun mukaan, keksivät eri tapoja tervehtiä toisia ja laulu oli rytmisesti mielenkiintoinen. Israelilainen piiritanssi voi helpoimmassa muodossaan olla oman kokemukseni mukaan hyvin käyttökelpoinen varhaisiän musiikinopetuksessa, mutta *Tsadik katamar* -laulun tanssi kirjasta Musiikkia tanssien osoittautui liian vaativaksi tälle ryhmälle, ottaen huomioon, että tiettävästi joukossa ei ollut kovinkaan monta musiikkileikkikoulussa käyvää lasta. Musiikkituokio toteutettiin myös vain yhden kerran eikä kehittymistä näin ollen päässyt havainnoimaan. Tavallinen piirissä liikkuminen myötä- ja vastapäivään käsistä tavallisesti kiinni pitäen, sekä liikkuminen keskelle ja takaisin, olisi toiminut varmasti paremmin ja ilmentänyt kuitenkin israelilaisen tanssin perinteitä. Mikäli olisi mahdollista toteuttaa jatkointerventioita, muuttaisin tämän. Israelilainen kansanlaulu *Autiomaa* on Suomessakin perinteisen lastenlaulun aseman saavuttanut laulu. (Tutkijan huomio.) Lähestyimme laulua soitosta käsin. Osa lapsista lähti siihen hyvin mukaan, mutta ajattelen, että laulua olisi kannattanut ensin työstää liikkumalla ja tehdä sitä siten tutummaksi.

4.6 Kiina

Viimeinen toimintatuokio käsitteli Kiinaa. Jo tutuksi käyneissä alkulauluissa jokainen lapsi huomiointiin ja alkulämmittelyloru *Heilutellaan käsiä* johdatteli yhteiseen tekemiseen. Kiinassa tutustuttiin tietysti pandakarhuun, ja *Ilolaukku*-laulussa opeteltiin tällä kerralla tervehtimään kiinaksi 'Nihao!'. *Bandakarhun bambumaja* on säveltämäni helppo, pentatonisessa asteikossa kulkeva laulu. Lauluun tutustuttiin laulaen ja leikkien, sitten sävelpaloilla säestäen. Olin kerännyt kaikki c- ja g -sävelpalat ja näin saatiin säestykseen sopiva kvintti-intervalli borduna-säveliksi. Syömäpuikoista piirrettiin lattialle piirrä ja arvaa -kuvia. Viimeinen kuvista oli joki, jonka jälkeen syömäpuikoilla perussykettä soittaen opeteltiin laulu *Huang Ho -joella*. Laulun

Kuva 4 Kiina-tuokion sisustus

jälkeen soitettiin syömäpuikoilla helppoja kaikurytmejä ja harjoiteltiin oikeaa tapaa pitää syömäpuikkoja kädessä. Jotkut lapsista kertoivat syöneensä puikoilla Viitasaaren kiinalaisessa ravintolassa. Lopuksi tutustuttiin kiinalaiseen uuden vuoden juhlaperinteeseen askartelemalla eri värisistä paperisuikaleista värikkäät lohikäärmeet, jotka kiinnitettiin kahden puikon päihin niin, että lohikäärmettä pystyi liikuttamaan varovasti. Askartelun aikana kuunneltiin kiinalaista perinnemusiikkia ja askartelu näytti olevan erittäin mieluisaa puuhaa. Lopuksi tanssittiin kiinalaisen musiikin tahtiin lohikäärmeitä tanssittaen. Loppupiirissä laulettiin taas *Kuule Isä Taivaan* ja juteltiin yhteisestä matkasta. Jälleen kerran lasten palaute oli innostunutta ja tuokio oli ollut heille mieluinen. Lopuksi välipalalla maisteltiin kiinalaista luomuteetä ja metsästettiin popcornia syömäpuikoilla. Kiina-tuokio oli kaikista kolmesta tuokiosta omasta mielestäni sekä työkaverini palautteesta päätellen tasapainoisin ja toimivin kokonaisuus. En tiedä johtuiko se ryhmädynamiikan kehittymisestä vai oman ohjaukseni selkeydestä, mutta tunti oli itselleni jostain syystä helpoin pitää ja koin sen sujuvimpana. Se sisälsi riittävän yksinkertaisia, mutta monipuolisia toimintatapoja.

Kuva 5 Tanssivat lohikäärmeet

4.7 Lasten osallistumisen havainnointi, spontaanit ilmaukset ja palaute

Lapset lähtivät innoissaan mukaan lauluihin ja leikkeihin sekä taideintegraatiohetkiin kaikkina kolmena kertana. Vaikutti siltä, että lasten mielenkiinto säilyi yleisesti koko tuokion ajan aina välipalaan ja vapaaseen leikkiin saakka. Olin etukäteen odottanut, että vierasmaalainen ja -kielinen musiikki saattaisi herättää lapsissa hämmennystä. Yllätyksekseni näytti kuitenkin siltä, että vieraskielinen ja erilainen musiikki ei tuntunut aiheuttavan lapsissa lainkaan hämmennystä. Näytti siltä, kuin kuunneltavaan musiikkiin olisi suhtauduttu kuin mihin tahansa musiikkiin. On mahdollista, että lapset ovat kerhossa tottuneet uusiin vieraisiin asioihin ja melko monipuoliseen lastenmusiikkiin siinä määrin, että avoimuus erilaista musiikkia kohtaan on jo lähtökohtaisesti valmiina. Havaintsin kuitenkin tutkimuskäyttöön kuvatussa videomateriaalista, että *Tsadik katamar* -tanssin alkuasetelma, jossa piirissä kädet laitetaan vierustoverin kanssa vastakkain ja huojutetaan puolelta toiselle palmujen tavoin, oli hieman liian vaikea lapsille yhdellä kerralla opittavaksi ja se selvästi heikensi osallisuutta. Tavallinen piirissä pyöriminen käsistä normaalisti kiinni pitäen ja B-osassa liikkuminen piirin keskelle ja takaisin olisi todennäköisesti toiminut tämän ryhmän kanssa parhaiten ottaen huomioon, että useampia harjoittelukertoja ei tutkimuskokeilun keston vuoksi ollut enempää.

Haastattelin lapsia ryhmänä kunkin opetuskerran jälkeen yhteisessä loppuhetkessä. Kysyin mikä oli mukavinta, oliko jotain mikä ei ollut mukavaa, mitä kyseisestä maasta jäi mieleen ja olisiko mukavaa vieraila kyseisessä maassa joskus. Lasten vastauksista on nähtävissä se, että lapset pitivät tuokioista paljon. ”Kaikki oli kivaa” oli lasten yleisin kommentti. (Liite 1.) Kysymykseen mitä opittiin, sain vastaukseksi parilla kerralla vieraskielisen tervehdyksen tai kyseisen maan luontoon ja eläimistöön liittyviä asioita. Suosituinta tuntui olevan joka kerralla taideintegraatiohetket. Tulkitsin niin, että taideintegraatio lisäsi lasten osallisuuden kokemusta paljon ja saattoi olla siksi merkittävää heille. Olimme myös onnistuneet löytämään taideintegraatiohetkiin viisivuotiaan kannalta riittävän haastavia askarteluja, missä erityisesti työtoverini ammattitaito oli keskeisessä osassa. Tekeemisessä pysyi yllä sopiva haaste ja jokaisen kädenjälki tuli näkyviin.

Loppukeskustelut työkaverini kanssa olivat luonnollisesti erittäin tärkeitä erityisesti oman opettajuuden kehittymisen kannalta sekä tuokioiden toimivuuden arvioinnin kannalta, sillä hän tarkasteli tilannetta pääosin vierestä lukuun ottamatta askartelujen ohjaamista ja pystyi varhaiskasvatuksen opettajana antamaan tarkkaakin palautetta tuokioiden onnistumisesta ja omasta ohjauksestani.

Omatekemät lauluni vaikuttivat toimivan hänen mielestään tuokioissa hyvin. Sen sijaan ohjaukseni sai muutamissa kohdin tärkeää kehittävästä palautetta. Olimme yhtä mieltä siitä, että tuokioista parhaiten toimi Kiina-tuokio, ja siinä erityisesti syömäpuikoilla soittaminen.

5 Tulokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka voitaisiin tukea lasten kansainvälisyyskasvatusta ja kulttuurista monilukutaitoa varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmiä ja työtapoja hyödyntäen ja kehittää sovellettavissa oleva malli monikulttuurisen musiikkikasvatuksen ja kokonaisvaltaisen varhaisiänmusiikkikasvatuksen periaatteiden pohjalta. Ajattelua ohjaavina kysymyksinä toimivat seuraavat kysymykset:

- 1) Miten prosessi eteni ja kuinka osallistujat, ohjaaja/tutkija sekä avustava ohjaaja kokivat sen?
- 2) Miten työskentelytavat toimivat käytännössä?
- 3) Mitä uusia löytöjä tehtiin?
- 4) Mitä havainnot tarkoittavat kansainvälisyysosaamista tukevan varhaisiän musiikkikasvatuksen kehittämisen kannalta?

Aineiston keruu perustui kirjallisten lähteiden tarkastelun lisäksi havainnointiin ja palautteen analysointiin. Tutkimuksen aineiston analysoinnissa käytin sisällönanalyysin periaatteita, teemoittelua ja tyypittelyä. Havainnoinnissa hyödynsin pelkistämistä.

5.1 Viskarit matkalla maailmalla -projektin työskentelytapojen toimivuuden arviointi

Viskarit matkalla maailmassa -kehittämiprojektin työskentelytapojen toimivuuden arviointi on jossain määrin haasteellista näin pienestä otannasta johtuen. Näin pienessä projektissa onkin vaikeaa antaa täysin kattavaa arviota projektimateriaalin toimivuudesta. Arvioin seuraavaksi materi-

aalin toimivuutta eri näkökulmista, elämyksellisyyden ja kokonaisvaltaisuuden, kansainvälisyyskasvatuksen sekä lasten iän ja taitotason näkökulmasta. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli myös oman opettajuuden kehittyminen. Lopuksi arvioin myös sen kehitystä projektin valossa.

5.2 Elämyksellisyys ja kokonaisvaltaisuus sekä lapsen osallisuuden tukeminen Viskarit matkalla maailmalla -projektin tuokioissa

Kuvio 2 Orff-prosessikaavion soveltaminen Viskarit matkalla maailmalla -projektissa.

Laura Huhtinen-Hildenin ja Leena Pantsun (2017) mukaan varhaisiän musiikkikasvatuksen tunti-suunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota siihen, miten toiminta ruokkii lapsen musiikkiin liittyvää kiinnostusta, mielikuvitusta ja kokemuksia. Varhaisiän musiikkikasvattajan tulisi heidän mukaansa pyrkiä luomaan musiikkituokioista kokonaisvaltaisesti musiikillista ilmaisuja ja oppimista tukevia ja kokemusmaailmaa rikastuttavia hetkiä. Lapsiryhmää kiinnostavat teemat voivat heidän mukaansa

olla monenlaisia, niin visuaalisia, liikunnallisia, tarinoita ja musiikin kielellä kulkevia. Näiden tarkoituksena on innostaa lapsia heittäytymään mielikuvitusmatkalle musiikin ja taiteen ilmaisuun ja maailmaan. (Huhtinen-Hildén & Pantsu, 2017, 380, 384-385.) Viskarit matkalla maailmalla -projektissa pyrin rakentamaan tuntikokonaisuuksia, jotka ruokkisivat mahdollisimman kokonaisvaltaisesti lasten kokemusmaailmaa ja taiteellista ilmaisua leikin keinoin. Teemoihin virittäytyttiin kerronnan ja tilan visuaalisen ilmeen kautta. Käytössämme olevat resurssit, esimerkiksi batiikkikankaat, kiinalaiset koristeet, Israelilaiset hedelmät elävöittivät tilaa ja virittivät mielikuvitusmatkalle. Tarinalisuus ja kerronta ohjasi kutakin tuokiota eteenpäin.

Lasten innostuksesta ja osallisuudesta päätellen ajattelisin, että materiaali toimi hyvin ainakin elämyksellisyyden ja kokemuksellisuuden näkökulmasta, mikä on tärkeä seikka oman työn ja opettajuuden kehittämisen näkökulmasta. Löysin myös eri lastenlaulumateriaaleista ja opettajan oppaista yllättävän paljon aitoa kullekin maalle tyypillistä musiikkia, niin laulettavaa, liikuttavaa kuin kuunneltavaakin, joten siitä näkökulmasta katsottuna toimintatutkimus täytti tavoitteensa. Omat tekemät lauluni paikkasivat joiltain osin jo olemassa olevien laulumateriaalien puutteita ja nämä laulut tuntuivat toimivan tässä kokonaisuudessa hyvin.

Lasten osallisuutta pyrittiin tukemaan tietoisesti Orff-prosessityöskentelyn oppijalähtöisyyden ja vuorovaikutuksellisuuden periaatteiden mukaan. Keskeiseen asemaan osallisuuden näkökulmasta nousivat taideintegraatiohetket ja askartelujen hyödyntäminen viimeisessä tanssissa. Ilolaukkulaulussa pyrin rohkaisemaan lapsia keksimään eri liikkumistapoja. Lapset saivat keksiä kulkuneuvon, jonka mukaan liikuttiin ja tehtävään tartuttiinkin reippaasti. Savannilaulussa lapset saivat arvailla, mistä eläimestä kulloinkin oli kyse. Yhteen ääneen huudetut eri eläimet loivat ainakin opettajalle kokemuksen flow-hetkestä oppimisen ja hyvän vuorovaikutuksen äärellä. Näissä osallisuuden hetkissä näki selvästi lasten innostuksen ja ilon. Osallisuuden kannalta sen sijaan heikentäviä tekijöitä olivat lasten taitotason ja käytettävissä olevan ajan kannalta hieman liian haastava tanssi *Tsadik Katamar*. Mikäli käytössä olisi ollut useampi kokoontuminen yhden teeman äärellä, olisi voinut mahdollisesti kokea myös oppimista tämänkin tanssin kohdalla, joten suoranaista johtopäätöstä juuri tämän tanssin toimivuudesta ei kannata vetää näin pienessä tutkimuskokeilussa. Tanssi saattaisi hyvinkin toimia kiinteän ryhmän kanssa, jos aikaa harjoitteluun olisi enemmän.

5.2.1 Materiaalin arvioiminen kansainvälisyyskasvatuksen näkökulmasta

Kansainvälisyys- ja monikulttuurisuuskasvatuksen näkökulma on luonnollisesti tutkimusasetelman kannalta tärkein näkökulma projektimateriaalin toimivuuden arviointiin. Yleisesti kansainvälisyyskasvatusta tukevia lapsen helposti käsitettäviä elementtejä Viskarit matkalla maailmalla -projektissa olivat ensinnäkin erikieliset tervehdykset, joita jokaisessa tuokiossa opeteltiin. Tavoitteena oli lapsen mielenkiinnon herättäminen siihen, että maailmassa on monia eri kieliä, joilla voi ilmaista samoja asioita. Monikulttuurisen musiikkikasvatuksen periaatteet huomioon ottaen pidän erittäin tärkeänä onnistumisena sitä, että jokaiseen tuokioon löytyi kuunneltavaksi aitoa kunkin maan perinnumusiikkia ja Tansanian sekä Israelin kohdalla liikuttavaksi aitoja näiden kulttuurien tansseja. Muita maiden kulttuureihin liittyviä elementtejä tuokioissa olivat Tansanian osalta afrikkalaiset baatiikkikankaat, savannin tutut eläimet ja ngoma-perinteeseen liittyen leijonanaamion askarteleminen. Kiina-tuokiossa paneuduimme kiinalaiseen uuteen vuoteen. Tilassa käytetyt koristeet olivat osittain kiinalaisen uuden vuoden koristeita ja lohikäärmeaskartelu liittyi niin ikä kiinalaiseen uuteen vuoteen. Lisäksi lapset saivat tutustua kiinalaiseen ruokaperinteeseen syömäpuikkojen kautta sekä soittaen että harjoittelemalla oikeaa tapaa syödä niillä. Israelin osalta merkille pantavia musiikin, tanssin, luonnon ja kielen ulkopuolisia kulttuurisia elementtejä oli vaikeampi löytää. Israelin osalta tutustuimme kuitenkin musiikkituokion jälkeen juutalaiseen juhlaruokaperinteeseen maistelemalla leipomiani Purim-juhlaan kuuluvia 'Hamanin korvat' -leivonnaisia.

5.2.2 Materiaalin arvioiminen lasten iän ja taitotason näkökulmasta

Anne Lindeberg-Piironen ja Inkeri Ruokosen (2017) mukaan 5–6-vuotiaiden kanssa voidaan laulaa jo rytmikkaita tanssi- ja liikuntalauluja sekä kansanlauluja myös muista maista. Viisivuotiaiden kanssa voidaan myös opetella jokin laulu vieraalla kielellä, mikäli sen sanat ovat helposti omaksuttavissa ja sisältö lapsen ymmärrettävissä. Musiikin muotorakenteen osalta kertosaäkeiset ja ABA-muotoiset laulut toimivat hyvin viisivuotiaiden ryhmissä. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 119–120). Viisivuotiaiden musiikkiliikunnassa voidaan heidän mukaansa opetella musiikillisten muotojen hahmottamista liikkeen avulla esimerkiksi niin, että A-osan tai B-osan ajaksi vaihdetaan säestyssoitinta tai musiikkiliikunnassa vaihdetaan liikettä. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017, 124.) Viskarit matkalla maailmalla -toimintatuokioissa omatekemäni laulu *Savannilla matkustan*, toimi tästä näkökulmasta hyvin. A-osassa leikittiin liikkein ja B-osassa säestettiin perussykettä rummuilla ja marakasseilla. Yhdessä tanssiminen, piirileikin opettelu tai musiikin mukaan improvisointi voi antaa Lindeberg-Piironen ja Ruokosen mukaan lapselle ainutkertaisia elämyksiä. (Lindeberg-

Piiroinen & Ruokonen, 2017, 124). Viskarit matkalla maailmalla -tutkimuskokeilulle toi kuitenkin haastetta se, että ryhmä koottiin vain toimintatuokioita varten, eikä lapsilla tiettävästi ollut aiempaa musiikkitaustaa. Osa piiritansseista oli turhan haastavia tälle ryhmälle ja jälkikäteen ajateltuna taitotasoa olisi pitänyt arvioida suunnittelussa toisin tai tutkimuskokeilulle olisi pitänyt olla enemmän aikaa musiikkiliikunnan osalta. Muuten materiaali toimi hyvin lasten ikätasoon kuuluvien oppimistavoitteiden näkökulmasta.

5.3 Oman opettajuuden kehittymisen arviointi

Lasten palautteista, oppimistuokion havainnoinnista sekä työtoverini palautteista päätellen onnistuin omaksi pedagogiseksi tavoitteeksi asetetussa elämyksellisen ja kokemuksellisen toimintatuokion suunnittelussa. Lasten mielenkiinto näytti säilyvän hyvin toimintatuokioiden alusta loppuun saakka ja lapset osallistuivat innoissaan lähes kaikkeen. Lasten palautteesta jäi kuva, että he pitivät kaikesta eikä mikään jäänyt harmittamaan. Toki on mahdollista, että lapsi ei myöskään osaisi sanoittaa harmin tai tylsyyden tunteen aiheuttajaa. Opettajana koen kehittyneeni erityisesti taideintegraatiohetkien ohjauksen suhteen, lastenmusiikin säveltämisen suhteen, sekä tuntisuunnittelun suhteen. Tuntisuunnitelman laatiminen, jossa jokaista yhteistä tekemistä edeltää jokin motivoiva ja elämyksellinen johdattelu, on tullut automaattisemmaksi ajatusprosessiksi.

5.4 Kehittämisideat ja materiaalin soveltaminen

Eri maiden perinnesäiikin kuuntelu

- taideintegraatio
- säiikkiliikunta
- laulu ja soitto

Moniaistisuus

- eri maiden maut, ruokakulttuuri esim. hedelmät ja syömäpuikot
- Tilan visuaalinen ilme, kulttuurien kuvataide

Lasten kiinnostuksen herättäminen

- Tematiikka: eri maiden luonto, tutut eläimet
- vieraskieliset tervehdykset
- osallisuuden tukeminen
- yllätyksellisyys ja visuaalisuus

Musiikkiliikunta

- Eri kulttuurien perinnetanssit esim. Musiikkiliikunnan käsikirjat 1 ja 2

Opettajan vaikutus

- Avoin asenne vieraita kulttuureja kohtaan
- Kulttuurisensitiivisyys

Kuvio 3 Kehittämisideat Viskarit matkalla maailmalla -projektin perusteella.

Opinnäytetyön perusteella näyttäisi siltä, että monikulttuurinen säiikkikasvatus voi tukea lasten kansainvälisyysosaamista, kun se toteutetaan kulttuurisensitiivisesti ja kokonaisvaltaisesti. Kehittämisideana esitetään laajasti eri maiden säiikkiperinteiden hyödyntämistä, leikinomaista eri maiden luonnon ja kulttuurien moniaistista tutkimista sekä säiikkiliikunnan ja tanssin moniaisten mahdollisuuksien hyödyntämistä lasten kansainvälisyyskasvatuksessa. Vieraskieliset tervehdykset, eri maiden luontoon tutustuminen, eri kulttuurien säiikkiin tutustuminen liikkuen, kuunnellen laulaen ja soittaen sekä taideintegraation keinoin ovat mielenkiintoinen tutustumiskohde lapselle. Havaintojen ja ryhmähaastattelujen perusteella näyttäisi siltä, että viisivuotiaat lapset ovat lähtökohtaisesti hyvin avoimia monenlaisen säiikin suhteen eikä varhaisiän säiikkikasvatuksessa tämän tutkimuskokeilun perusteella tarvitse jännittää aitoa vieraasta kulttuurista tulevan säiikin kuuntelua, jos tilanne on muuten turvallinen ja leikinomainen. Lasten kanssa voi myös harjoitella eri kulttuurien tansseja ja monikulttuurista säiikkiliikuntamateriaalia on tarjolla varsin runsaasti.

Kaikkiin tansseihin tarvitaan kuitenkin riittävästi harjoittelukertoja varsinkin, jos ryhmä ei ole muutoin tottunut esimerkiksi piiritansseihin. Monikulttuurinen varhaisiän musiikkikasvatus vaatii opettajalta jonkin verran enemmän vaivannäköä, mutta olemassa olevaa musiikkimateriaalia löytyy paljon, ja elämyksellisyyden sekä kokonaisvaltaisuuden näkökulmasta vain taivas on rajana työskentelytapojen hyödyntämisessä.

Monikulttuurisessa musiikkikasvatuksessa opettajan tulee tiedostaa oma asennoitumisensa vieraita kulttuureja kohtaan. Negatiivisesti tai välinpitämättömästi asennoitunut opettaja opettaa huomaamattaankin vähättelevää suhtautumista muihin kulttuureihin, kun taas toista kulttuuria arvostava opettaja välittää erilaisuutta kunnioittavaa asennoitumista oppilailleen. (Moisala, 1995, 200.) Pirkko Moisalan mukaan musiikin avulla voidaan tukea erilaisista kulttuurisista taustoista tulevien ihmisten keskinäistä kanssakäymistä ja musiikki on hänen mukaansa pehmeä tie kansainvälisyyteen. (Moisala, 1995, 202–203.)

Toiveeni on, että kehittämistyönä syntynyt projektimateriaali, tuntisuunnitelmat ja käytetyt toimintatavat, voisivat toimia jollekulle varhaisiän musiikinopettajalle, varhaiskasvatuksen opettajalle tai esimerkiksi seurakunnan kerhonohjaajalle pohjamateriaalina tai ajatusten ja ideoiden virittäjänä monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden käsittelyyn lasten kanssa. Sitä voidaan soveltaa eri maiden kulttuurien käsittelyyn samaa pohjarunkoa hyödyntäen ja ideoita vapaasti muokaten. Lapset voidaan viedä mielikuvitusmatkalle tässä tutkimuksessa käsiteltyjen maiden lisäksi esimerkiksi Venäjälle, Väli-Amerikan maihin tai vaikka naapurimaihin Norjaan ja Ruotsiin, joista kaikista löytyy oman kokemukseni mukaan rikas ja monipuolinen musiikkiperinne, mielenkiintoinen muu kulttuuriperinne sekä paljon lauluja, jotka soveltuvat myös lasten kanssa laulettavaksi ja tanssittavaksi. Haaveeni on, että lapset saisivat kokea elämyksellisiä hetkiä taiteen ja musiikin parissa, ja että näillä tulevaisuuden aikuisilla voisi olla avoin suhtautuminen eri kulttuurien musiikkeihin ja toivottavasti myös vieraisiin kulttuureihin ja kansallisuuksiin.

6 Päätös

6.1 Tutkimuksen tavoitteet ja kehittämistyön tulokset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella, miten varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoja hyödyntäen voitaisiin tukea lasten kansainvälisyyskasvatusta kokonaisvaltaisesti ja elämyksellisesti. Tarkoituksena oli luoda kansainvälisyyskasvatukseen soveltuva malli, joka olisi sovellettavissa eri maiden kulttuurien käsittelyyn. Toimintatutkimus oli otannaltaan hyvin pieni, eikä toimintatutkimukselle ominaisia jatkointerventioita päästy toteuttamaan, mutta löydetyt havainnot ovat kuitenkin suuntaa antavia, jotta voidaan tarkastella kysymystä, miten työskentelymalli toimi kansainvälisyyskasvatusta tukevan musiikkikasvatuksen näkökulmasta ja kuinka sitä voitaisiin kehittää entisestään. Tutkimuskokeilussa havaittiin, että lapset suhtautuvat vieraisiin musiikkiperinteisiin varsin avoimesti. Aito vieraiden kulttuurien musiikki soveltui ainakin tämän tutkimuskokeilun perusteella käyttökelpoiseksi musiikkituokioissa. Musiikkikasvatuksen avulla tapahtuvaa kansainvälisyyskasvatusta pystytään lähestymään tutkimuskokeilun perusteella hyvinkin kokonaisvaltaisesti ja moniaistisesti. Kansainvälisyyskasvatusta tukeva monikulttuurinen musiikkituokio vaatii kuitenkin opettajalta hieman vaivannäköä ja eri maiden musiikkiperinteisiin tutustumista. Samalla opettajan on hyvä tiedostaa omaa asennoitumisensa vieraita kulttuureja kohtaan. Olisi tavoiteltavaa kyetä välittämään lapsille avointa ja kiinnostunutta suhtautumista eri kulttuureja kohtaan.

6.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyön toimintatutkimuksellinen tutkimuskokeilu tapahtui osana viranhoitoani Viitasaaren seurakunnassa ja sitä varten oli saatu lupa työnantajalta. Tutkimuskokeilu oli myös osa seurakunnan musiikkityön vuoden 2021 toimintasuunnitelmaa. Lasten vanhemmilta oli niin ikään saatu tutkimuslupa ilmoittautumisen yhteydessä. Lasten henkilöllisyys ei käy ilmi tutkimuksessa ja käytetyt kuvat on valikoitu niin, ettei lapsia voi tunnistaa. Tutkimus toteutettiin hyvä tutkimusetiikka huomioiden. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on kuitenkin ongelmallisempaa. Tutkimuskokeilu toteutettiin kolmena kertana järjestettävänä toimintatuokioina. Jotta materiaalin toimivuutta voitaisiin luotettavasti arvioida ja jotta sitä voitaisiin kehittää entisestään, tarvittaisiin toimintatutkimukselle luonteenomaisia useampia jatkointerventioita mahdollisesti useammassa lapsiryhmässä. Valittuun tutkimusstrategiaan liittyi siis pienen otannan vuoksi puutteita. Kolmen toimintatuokion perusteella pystytään kuitenkin jossain määrin arvioimaan materiaalin käytettävyyttä ja siltä pohjalta luomaan joitain kehittämisehdotuksia jatkoa varten.

Olin itse tutkijana aktiivisessa roolissa toimintatutkimuksessa opettaessani ryhmää. Osallistuva havainnointi asetti haasteita, mutta samalla monipuolista havaintomateriaalia. Lasten vanhemmilta oli saatu kuvaus- ja videointiluvat tutkimusta varten ja havainnoinnissa toimikin suurena apuna muutamien työkaverini musiikkituokion aikana kuvaamat videot. Nämä lisäsivät havainnoinnin luotettavuutta. Lasten haastattelussa pyrin luomaan turvallisen ja luontevan ilmapiirin ja sen osalta helpotti myös se seikka, että lapset olivat minulle pääosin tuttuja. Teemahaastattelun luotettavuus osoittautui kyseenalaiseksi näin pienten lasten kohdalla, sillä lapset eivät välttämättä kykene ilmaistamaan ajatuksiaan kielellisesti kovin monipuolisesti.

6.3 Jatkotutkimusaiheita

Tutkimani aihe herätti monia mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita. Monikulttuurisuuden ja monilukutaiton opettamista varhaisiän musiikkikasvatukseen ja kuvataidekasvatukseen menetelmin olisi mielenkiintoista tutkia laajemmin suuremmalla otannalla eri ympäristöissä, erityisesti varhaiskasvatuksen piirissä päiväkodeissa. Olisi mielenkiintoista luoda myös laajempi valmis käytännön opas tai kirja varhaiskasvatuksen opettajien, kerhohajaajien ja varhaisiän musiikkikasvattajien käyttöön. Tutkimusta varten selattuja lastenlaulukirjoja ja opetusmateriaaleja selatessa heräsi myös ajatus siitä, että olisi mielenkiintoista tutkia suomalaisia lastenlaulumateriaaleja ja sitä, miten niissä on eri vuosikymmeninä käsitelty kansainvälisyyskasvatuksen tematiikkaa. Oman kokemukseni mukaan käsittelytavat voivat olla hyvin toisenlaisia nykyään, kuin esimerkiksi 1980-luvulla.

6.4 Pohdinta

Tavoitteena on ollut alusta saakka kunnioittava ja avoin asenne muita kulttuureja kohtaan ja avoimen ja kunnioittavan asenteen välittäminen lapsille. Oma hypoteesini ennen tutkimusta oli se, että erilaiset ennakkoluulot vieraita kulttuureja kohtaan olisivat olleet vahvemmin esillä lasten suhtautumisessa vieraaseen musiikkiin tai kulttuuriin. Yllätyksekseni lapsista välittyi ainoastaan innostus vieraita kieliä, vieraskielisiä lauluja ja tansseja kohtaan. Tämä herätti jatkokysymyksen, kuinka lapsi käsittää vieraan kulttuurin musiikin, jos kaikki uudenlainen musiikki on joka tapauksessa korville vierasta riippumatta sen kulttuurisesta taustasta? Onko lapselle kaikki musiikki lopulta vain musiikkia ilman luokittelua ja lokerointia?

Toisaalta heräsi myös kysymys lasten aiemmista monikulttuurisista kokemuksista, jotka jäivät näin pienessä tutkimuksessa kokonaan huomiotta ja joista voidaan esittää vain hypoteeseja. Oman kokemuksen mukaan monen lapsen kohdalla ikkuna vieraisiin kulttuureihin löytyy television ja elokuvien sekä pelien maailmasta. 1990-luvun lapsille näitä tärkeitä vieraiden musiikkikulttuurien kohtaamisen paikkoja olivat Disneyn ja Dreamworksin kuuluisat elokuvat, kuten Afrikan savannille sijoittuva Leijonakuningas, historialliseen Kiinaan sijoittuva Mulan, tai esimerkiksi osittain heprealaisella musiikilla väritetty Raamatun Mooseksesta kertova elokuva Egyptin prinssi. Uskoisin, että monet ikäiseni 1990-luvulla lapsuuttaan eläneet Leijonakuningas-elokuvan nähneet aikuiset tietävät muun muassa, mitä swahilinkielinen lause *'Hakuna matata'* tarkoittaa.

Oma vankka uskomukseni Viskarit matkalla maailmalla -projektin jälkeen on edelleen se, että pieni lapsi, jonka sisäinen musiikkikirjasto ei ole vielä täysin vakiintunut, on luonnostaan avoin hyvin monenlaiselle musiikkiperinteille. Siksi toivoisin, että me lasten kanssa toimivat opettajat ja kasvattajat voisimme tarjota lapsille monipuolisesti musiikillisia elämyksiä rikastuttaaksemme lasten musiikillista mielikuvitusta. Nykyinen suomalainen lastenmusiikin kenttä on onneksi pullollaan täynnä monenlaisesta musiikillisesta perinteestä ammentavaa musiikkia, myös eri kulttuurien perinteistä ideansa ammentavaa musiikkia, joten materiaalia on runsaasti tarjolla. Varhaisiän musiikkikasvatuksen elämykselliset menetelmät, leikki, tanssi, kuuntelu, taideintegraatio ja kädentyöt voivat nähdäkseni tarjota erinomaiset välineet käsitellä lapsilähtöisesti hyvin abstrakteja teemoja kuten kulttuurinen moninaisuus ja kansainvälisyys silloinkin, kun näitä käsitteitä ei suoranaisesti sanoida, vaan lapsen annetaan itse leikin ja elämyksellisyyden kautta oppia vieraista kulttuureista. Ajattelen myös, että kansainvälisyyskasvatuksen teemat voivat tarjota lapsille unohtumattomia kokemuksia musiikin ja taiteen oppimisen äärellä. Uskon, että musiikki on lopulta kaikkien ihmisten yhteinen kieli ja se voi puhutella tasolla, jolle pelkät sanat eivät yllä.

Lähteet

Painamattomat lähteet

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_opimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf . Viitattu 4.10.2020

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
Viitattu 19.7.2020.

YK:n lapsenoikeuksien sopimus

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan> Viitattu 18.7.2020.

Myllymäki, T. 2004. Pallo haltuun – Kansainvälisyyskasvatus Suomessa

<https://multikult.files.wordpress.com/2008/05/pallo-haltuun-kansainvalisyyskasvatuksen-opas1.pdf> Viitattu 18.7.2020.

Stroum center for jewish studies

<https://jewishstudies.washington.edu/arts-culture/what-makes-music-sound-jewish/> Viitattu 3.1.2022.

Painetut lähteet

Hebert, D. & Karlsen, S. 2010. Editorial Introduction: Multiculturalism and music education. Artikkelijulkaisussa *Musiikkikasvatus - The Finnish Journal of Music Education (FJME)*, 13/1, 2010.

Heikkinen, H. L. T. 2007. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Artikkelijulkaisussa *Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat.* (Toim. Heikkinen, H. L. T. et al.) 2. tark. painos. Kansanvalistusseura. 2007, Dark Oy, Vantaa. 16–38.

Heskes, I. 1994. Passport to jewish music – Its history, traditions and culture. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. Greenwood Press, Westport.

Huhtinen-Hildén L. & Pantsu, L. 2017 Mitä tehdään, mitä tehdään pikkuinen Sanni? Musiikkitoiminnan suunnittelun suuntaviivoja. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa (toim. Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I.) Paino Printall, Tallinna. 379–388.

Huovinen, T. & Rovio, E. Toimintatutkija kentällä. Artikkeliteoksessa Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. (Toim. Heikkinen, H. L. T. et al.) 2. tark. painos. Kansanvalistusseura. 2007, Dark Oy, Vantaa. 94–113.

Idelsohn, A. 1992, Jewish Music – Its historical development.(uup.p.) Dover Publications, Inc. New York.

Jie, J. 2011. Chinese music. Cambridge university press.

Kaikkonen M. et al. 2014. Orff OPS. JaSeSoi musiikkikasvatusyhdistys ry. Järvenpään kirje- ja lomakepaino Oy, Järvenpää.

Kalliala, M. & Tahkokallio, L. 2017. Yhteinen leikki. Artikkeliteoksessa Taiteen ja leikin lumous. 4–8 -vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. (Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen.) Finn Lectura, Tampere. 33–61.

Kiviniemi, K. 1999. Toimintatutkimus yhteisöllisenä prosessina. Artikkeliteoksessa Siinä tutkijamissä tekijä- Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. (Toim. Heikkinen, H.L.T et al.) PS-viestintä Oy. 1999, Juva. 63–83.

Kuitunen, M. 1985. Kiinan Peking-ooppera. Teoksessa Kansojen musiikkia. (Toim. Kuitunen, M. & Moisala, P.) Keuruu, Kustannusosakeyhtiö Otava. 43–53.

Lindeberg-Piironen A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikki ja me. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja (toim. Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I.) Paino Printall, Tallinna. 13–27.

Lindeberg-Piironen A. & Ruokonen, I. 2017. Lapsi ja musiikki. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja (toim. Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I.) Paino Printall, Tallinna. 63–140.

Lindeberg-Piironen A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikkitoiminnan suunnittelu. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja (toim. Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I.) Paino Printall, Tallinna. 338–378.

Malm, K. 1981. Fyra musikkulturer. Tradition och förändring I Tanzania, Tunisien, Sverige och Trinidad. Almqvist & Wiksell Förlag AB. Tukholma.

Moisala, P. & Antikainen, P. (toim.), 1995. Musiikitunteja maailmalta – Monikulttuurisia kohtauksia. Sibelius-Akatemian julkaisuja 10, Haka-paino Oy. Helsinki.

Moisala, P. 1985. Afrikkalaisia musiikkeja. Teoksessa Kansojen musiikkia. (Toim. Kuitunen, M. & Moisala, P.) Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu. 7–17.

Ruokonen, I. 2001. Äänimaisemia ja ilmaisun iloa musiikin kielellä. Teoksessa Taiteen ja leikin lumous. 4–8 -vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. (Toim. S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen) Tampere: Finn Lectura, 120–143.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Tammi, Helsinki.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Tammi, Jyväskylä.

Laulukirjat ja -materiaalit

Kantanen, H., Kuusisaari A., Pantsu, L. Soiva soppa. 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu 167. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Juntunen, M., Perkiö, S., Simola-Isaksson, I. 2010. Musiikkiliikunnan käsikirja 2 - Musiikkia tanssien. WSOY, Helsinki.

Pohjola, E., Sariola, E.-L. & Simola-Isaksson, I. 1992. Piiri pieni pyörii. 8. painos. Fazer Musiikki Oy, Helsinki.

Torri-Tuominen, M. et al. 2020. Kirkkomuskari 3. Lasten ja nuorten keskus ry. Meedia Zone, Viro.

Torri-Tuominen, M. et al. 2015. Kirkkomuskari 2. Lasten Keskus ja Kirjapaja, Helsinki.

Äänitteet

Juntunen M.-L., Perkiö, S. Simola-Isakson I. Musiikkia tanssien

Torri-Tuominen M. et al: Kirkkomuskari 2.

Christoph Studer & Benjamin Mgonzwa: Jambo, Afrika. Lieder, Tänze und Spiele. 2006, Fidula.

Jakaranda: Nuru. 2008, Nuolilevyt.

Jakaranda: Vuodet 1985-1994. 2005, Rainmaker Music.

Amani, Furahakören, Jakaranda, Safari-kuoro: Juhlailo. 2009, Suomen Lähetysseura.

Eri esittäjiä: Yhdestä suusta, 1999, Suomen Lähetysseura.

Kroke: Eden. 1997, Oriente Musik.

Shanghai Folk Orchestra: Full of Joy – Classical Chinese Instrumental Music. 2003. Kustantaja tuntematon.

Jiangsu Art Troupe Folk Music Band: Sounds of home vol. 4. 2000. Kustantaja tuntematon.

Liitteet

Liite 1. Tuntisuunnitelmat, palautteet ja itsearviointi

a) Tuntisuunnitelma Tansania

Päivä: 7.2.2021

Teema: Afrikka, safari, leijonat ja kirahvit	
Musiikilliset tavoitteet: perussykkeen kokeminen, afrikkalaisen musiikin sointimaailmaan tutustuminen,	
Soittimet: käsirummut, marakassit, ukulele, kantele	
Materiaalit: Leijona, kirahvi, norsu- ja leijonakäsinuket, matkalaukku (iso, pieni), savannitausta, batiikit seinille, Tansanian lippu, askartelutarvikkeet, eväät	
Äänitteet ja kirjat: Musiikkia liikkuen, Leijonakuningas-soundtrack, Jakaranda, Kirkkomuskari 3, Soiva soppa, omat laulut	
Muuta huomioitavaa: Tilan koristelu, palapelit, kirjat, alkuun, loppuun aikaa vapaalle leikille	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Lapsilähtöisyyden huomioiminen, prosessityöskentely, elämyksellisen ja kokemuksellisen tuokion tekeminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?	Aika	MIKSI TEHDÄÄN?
Alkulaulu: Mukava muskarilaulu Tänään lähdetään matkalle, nousta ylös, levitetään kädet lentokoneen siiviksi, pyöritään ympäri. Mihinköhän me tultiin? Laukussa rapisee jokin. Leijona! Jambo! Karibu Tanzania! Mikäs sun nimi on? Opetellaan tervehdys yhdessä. (Ohjeet leikkiin)	5	Yhteinen aloitus, Nimet, huomioiminen, tauko, perussyke
Ilolaukku - Eri liikkumatavat (lapset saavat keksiä)	1	Liikkeelle, swahilin kielinen tervehdys, osallisuus
Leijona haluaa opettaa yhden tansanialaisen laulu-leikin (ohjeet) Simama kaa (Kyykkyyn, ylös, hyppy, piirissä ympäri)	4	Musiikkiliikunta, tansanialainen musiikki
Leijona haluaa katsoa isoon matkalaukkuun (savanni)	4	Motivointi

- Katsellaan mitä eläimiä löytyy savannilta		
-Lähdetään safarille Serengetin savannille! (Jaetaan soittimet, ohjeet) Savannilla matkustan - leikkien (eri eläimet, arvuuttelu) ja soittaen perussykettä rummuilla ja marakasseilla	2	Afrikan eläimet, soitto, perussyke
Leijona kysyy, olisiko pienessä laukussa vielä jotain - Leijonanaamio, Tansaniassa saatetaan joskus käyttää tanssiessa eläinaiheisia naamioita (Siirrytään pöydän ääreen)	4	Motivointi
Taideintegraatiohetki: - Leijonanaamio, harjan ja hampaiden liimaus - Musiikki: Jakaranda, Swahili 4kids	1	Taideintegraatio, motoriiikka, afrikkalaisen musiikin kuuntelu,
Leijonatanssi naamioiden kanssa Siispä heilutamme häntää - Lasten ideat miten leijonat liikkuu	15-20	Tanssi, hidas-nopea, osallisuus
Piiriin - Kuule Isä Taivaan, viitottuna ja laulettuna -palautekeskustelu	5	Hiljentyminen, loppupiiri Palaute lapsilta
Välipala: Uunibanaanien ja jäätelöä	5	
Vapaata leikkimistä kunnes tullaan hakemaan	15	

Itsearviointi ja palaute

Palautteet lapsilta

Mikä oli kivointa?

- Kaikki oli kivaa. Kaikkein kivointa oli leijonanaamioiden askartelu
- Eri eläimet

Mitäs teille jäi mieleen tästä iltapäivästä?

- (Ei vastausta)
- Siellä Afrikassa on kirahveja ja norsuja ja leijonia

- Jambo

Oliko jotain mistä et pitänyt?

- Ei ollut mitään sellaista, kaikki oli kivaa
- Se oli vähän tylsää, kun naamio ei meinannut pysyä naamalla.

Työtoverin palaute

- Muista käydä läpi kehärummun oikea soittotapa ja marakassien soitto. Ei itsestäänselvää näinkään isoille lapsille.
- Savannilaulu oli täysi kymppi.

Itsearviointi

Tunti sujui yllättävän hyvin, vaikka jännitti tosi paljon. Onnistuin hyvin motivoinneissa. Ryhmä toimi hyvin yhteen ja lapsilla oli selvästi mukavaa. Lapset lähtivät hyvin mukaan lauluihin ja leikkeihin. Savannilla matkustan -laulu osoittautui todella toimivaksi lauluksi. Lopussa olisi ehkä kannattanut jättää Siispä heilutamme häntää pois ja ottaa kertauksena Simama kaa. Haastattelu oli tosi vaikeaa. Osallisuuden vahvistaminen on selvästi todella tärkeää. Lapsilla olisivat keksineet vaikka miten paljon eri kulkuvälineitä Ilolauku -laulussa. Olisi ollut hyvä, jos kaikille lapsille olisi ollut djembe-rummut.

b) Tuntisuunnitelma Israel

Päivä: 21.3.2021_____

Teema: Israel, autioma, kamelit	
Musiikilliset tavoitteet: Israelilaisen musiikin rytmikka, nopeutuva tempo, seemiläisen musiikkiperinteen harmonian kokeminen, israelilainen tanssi, taiteiden välinen integraatio	
Soittimet: käsirummut, marakassit, darbuka, ukulele,	
Materiaalit: Matkalaukku, pehmokamelit, vihreät huivit, palmu, appelsiini, askartelutarvikkeet, tilan koristeet, hedelmät, puut,	
Äänitteet ja kirjat: Kirkkomuskari 2, Musiikkia tanssien, Do-re-mi, Israelilaista kansanmusiikkia, Kroke	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: elämyksellisyys ja kokemuksellisuus, taideintegraatiohetken ohjaaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?	Aika	MIKSI TEHDÄÄN?
Alkulaulu: Mukava kun tulitte muskariin	4	Yhteinen aloitus, huomioiminen, nimet
Turvavyöt kiinni, siivet valmiiksi, mihin tultiinkaan? Laukusta kameli. Opetellaan sanomaan hepreaksi hei, shalom.	2	Johdattelu, motivointi
Ilolaukku - Eri tavat matkustaa - Terve vaan – Shalom	6	Liikkeelle, tervehdys
Shalom 2x - piirissä - kehorytmit tauolla - eri tavat tervehtiä kaveria	4	Osallisuus, vuorovaikutus, tempo, israelilainen laulu motivointi
Pienestä matkalaukusta pieni palmu ja appelsiini - Miten palmut huojuvat tuulessa?		
Tzadik Katamar (Palmun lehvät)	5	

-Piiritanssin ohjeistus hitaasti yhdessä (Helpotettu muoto, Musiikkia tanssien)		israelilaisen tanssin tunnelma, musiikkiliikunta, AB-muoto
Avataan iso matkalaukku (autiomaan ja kameli)	1	Motivointi
Autiomaan (hiekkarumpu ja lorutellen ensin) -soittaen, rummut, darbuka, marakassit, hiekkaputki -hiekkamyrsky-improvisoinnilla välissä	4	Soitto, soitinväri, Israelilaisen musiikin kokeminen, improvi- sointi
Taideintegraatio - autiomaan-maalaminen - israelilainen musiikki: klezmer, hasidi-tanssit	15	Taiteiden välinen integraatio, kuuntelu
Loppupiiriin istumaan - Kuule Isä Taivaan laulettuna ja leikittynä - Mitä jäi mieleen, oliko kivaa, olisiko mukava joskus käydä Israelissa?	7	Yhteinen lopetus
Välipalalle: - appelsiineja ja hamanin korvat -leivoksia	10- 15	Palaute
Vapaata leikkiä, leikin havainnointia		

Palaute ja itsearviointi

Palaute lapsilta

Mikä oli kivointa?

- Kaikki oli kivaa. Maalaaminen kivointa

Mitä jäi mieleen?

- Ei vastausta

-Muistattekos miten siellä Israelissa tervehditään?

-Jambo .

- Se oli siellä Tansaniassa se, mutta hienosti vielä muistit, hyvä.

- Shalom

- Hyvä, shalom.

Oliko jotain mistä et pitänyt?

- Ei ollut mitään, kaikki oli kivaa

Työtoverin palaute

- Oli kiva tuokio.

- Olit ehkä vähän vaisu tänään. Mutta aina ei ole jaksaminen huipussaan. Huomasitko, että piirissä pyöriminen ei ole niin itsestään selvää.

Itsearviointi

Oli mukava kerta, mutta vähän vaivalloinen oman ohjauksen kannalta. Olisi pitänyt keksiä joku parempi koukku Autiomaa -lauluun ja sen soittamiseen ja muutenkin siihen olisi voinut keksiä jotain elämyksellisempää. Tanssin opetteluun olisi vaadittu enemmän aikaa tai useampi muskarikerta. Tai vielä helpompi tanssi. Se oli vähän liian vaikea osalle lapsista. Lapset lähtivät upeasti maalamaan ja se oli tosi hyvä hetki. Hamanin korvat olivat yllätykseksi menestys.

c) Tuntisuunnitelma Kiina

Päivä: 11.4.2021

Teema: Kiina, pandakarhu,	
Musiikilliset tavoitteet: Pentatonisen sävelmaailman ja kiinalaisen musiikin kokeminen, perussykkeen kokeminen, tauko, AB-rakenne, rytmi	
Soittimet: käsirummut, C- ja G- alttopalat ja c-pentatonisia sopraanopaloja	
Materiaalit: Askartelumateriaalit, banda-pehmo, riisihattu, kiinalaiset lyhdyt, muskari-laukku, matkalaukku, syömäpuikot soittoon ja syömiseen, askartelutarvikkeet	
Äänitteet ja kirjat: Shanghai Folk Orchestra, Jiangsu Art Troupe, Yhdestä suusta (SLS), omat laulut	
Muuta huomioitavaa: Motorinen kehitys askarteluissa	

Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Lapsilähtöisyys, innostus, elämyksellisyys ja kokemuksellisuus	
---	--

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?	Aika	MIKSI TEHDÄÄN?
Alkulaulu Mukava, kun tulitte muskariin Heilutellaan käsiä-loruleikki	5	Tuttu laulu, aloitus, nimet, huomioiminen, lämmittely
Matkalaukusta Panda - Hei kukas sä oot? Mistä tulet?	1	motivointi
Opetellaan sanomaan Ni-hao Ilolauku Kiina - liikkeelle eri tavoin 3 x	5	Eri tavat liikkua, johdatteleva tuttu laulu, osallisuus
(Juttelua pandan kanssa) Pandakarhun bambumaja (Anna K.) -lorutellen ja leikkien, laulaen ja leikkien (musiikki tietokoneelta) - sävellaatoilla säestäen	8	Pentatoninen sävelmaisema, kolmimuunteisuus, tauko, soitto
Pandan pyynnöstä ison laukun avaus, Kiina-jokitausta ja syömäpuikot		Motivointi
Syömäpuikot lattialle, piirrä ja arvaa - kukka, kuu, joki	3	johdatteluleikki
(Kiinalainen riisihattu päähän) Huang-ho -joella - laulaen ja leikkien, tavallinen, hiljaa, voimakas - soittaen syömäpuikkoja perussykkeessä	4	Kiinalainen musiikki, perussyke,
Kaikurytmejä maahan syömäpuikoilla	1	Rytmi, perussyke, kuuntelu,
Panda kertoo kiinalaisesta uudestavuodesta	1	Motivointi
Taideintegraatio: - Lohikäärmeaskartelu ja musiikin kuuntelu Lohikäärmetanssi (Shanghai folk orchestra) -Liikutaan musiikin mukaan tanssittaen lohikäärmeitä. (Kolme tasoa: ylhäällä, alhaalla, keskitaso)	25 3	Taideintegraatio, kuuntelu, kädentaidot, motoriikka, kiinalainen kansanmusiikki ja ooppera Vapaa musiikkiliikunta, aktiivinen kuuntelu
Loppurauhoittuminen -Kuule Isä Taivaan, viittoen ja laulaen -Palaute lapsilta jutellen	5	Yhteinen lopetus. Tuttu laulu
Välipala teetä ja riisikakkuja, popkornien metsästystä syömäpuikoilla	10-	

Vapaata leikkiä kunnes haetaan.		
---------------------------------	--	--

Palaute ja itsearviointi

Palautteet Kiina

- Oli kivaa, lohikäärmeen askartelu oli hauskinta.

Jäikö jotain erityisesti mieleen?

- Kiinassa on pandoja. Syömäpuikot.

Oliko jotain mistä et pitänyt?

- Ei ollut mitään. Oli kivaa.

Missä maassa näistä kolmesta olisi kaikkein kivointa käydä oikeasti?

- Kiinassa

Työtoverin palaute

Tämä oli kaikkein paras kerta ohjauksellisesti. Tasapainoinen kokonaisuus ja lapset olivat tosi hyvin mukana kaikessa. Syömäpuikoilla soittelu oli upea hetki.

Itsearviointi:

Yllätykseksi kaikkein parhaiten toimiva kerta, vaikka itse olin eniten vierailta vesillä Kiinan kulttuurin kanssa. Syömäpuikkojen soittelussa ja piirrä ja arvaa -leikissä oli koettavissa jopa jonkinlainen yhteisen oppimisen flow. Tuntui, että se oli molemminpuolista. Tuntui, että lapset osasivat jo odottaa joitain asioita ja luottamus oli selvästi jo rakentunut niin, että ohjaaminenkin oli todella helppoa. Kiinaan saattoi liittyä lapsilla myös jo ennestään tuttuja käsityksiä. Pandakarhun bambumaja tuntui toimivan tässä kokonaisuudessa ja oli hyvä johdattelulaulu. Laattasoitinten soitto taisi olla myös mukavaa vaihtelua. Lohikäärmeet toivat selvästi hyvin osallisuuden kokemusta. Lapset lähtivät hyvin mukaan tanssiin niiden kanssa ja vapaan musiikkiliikunnan hetki oli hyvä lisä tässä tuokiossa.

Liite 2. Tutkimuskokeilua varten tehdyt laulut

Ilolaukku

san.&säv. Anna Karjalainen

1. Lauk - ku on pa - kat - tu i - lol - la, lauk - ku on pa - kat - tu nau - rul - la

5 lauk - ku on pa - kat - tu lau - lul - la, mat - kal - le läh - den. Hei!

9 Kul - jen hal - ki Tan - sa - ni - an, ys - tä - vän siel - lä näh - dä saan.
Isra - e - lin maan
Kii - nan maan

13 Sa - non hä - nel - le: Ter - ve vaan, hän sa - noo Jam - bo!
Sha - lom!
Ni - hao!

Vinkkejä:

- Tutustukaa myös muihin maihin esim. Venäjä, Ruotsi, Norja ja opetelkaa niiden tervehdyksiä.

- Lapset voivat keksiä eri kulkuneuvoja, joiden mukaan liikutaan.

Savannilla matkustan

san.&säv. Anna Karjalainen

F C F

E-le lee le le lee le le lee lee e le lee le le lee le le lee lee e le lee le le lee le le lee le...

4 G C F G C F G C

lee! Sa-van-nil-la mat-kus-tan. 1.Ku - kas se tuol-ta kur-kis-taa ja
2.Ku - kas se tuol-ta kur-kis-taa ja
3.Ku - kas se tuol-ta kur-kis-taa ja

8 F G C F G C

hän-tää hei-lut-taa. Pit-kää kau-laa ku-rot-taa ja pil-kut vi-lah-taa.
kor-via hei-lut-taa. Kär-sään-sä näin ku-rot-taa ja hi-taasti tallus - taa.
har-jaa hei-lut-taa. Suu-ri ki-ta am-mollaan näin hur-jasti mu-rah-taa **MUR!**

11 F G

Ar-vaat-kos jo mi-kä se on?_ (mi-kä se on?) Kirah - vi, hui!
Nor - su, hui!
Lei - jona, hui!

14 F C F

E-le lee le le lee le le lee lee e-le lee le le lee le le lee lee e-le lee le-le lee le-le lee le...

17 1.2. G C F G G F

lee! Sa-van-nil-la mat-kus-tan. E-le lee le le lee le le lee lee

21 C F

e - le lee le le lee le le lee lee e - le lee le - le lee le - le lee le...

23 G C F G C F G C

lee! Sa-van-nil-la mat-kus - tan.

Pandakarhun bambumaja

san. & säv. Anna Karjalainen

shuffle ♩ = $\frac{3}{4}$

C Dm⁷ C G(add⁹)

Pan-da-kar-hun ko-dis-sa bam-bu-ma-jas-sa o-lo on niin lo-koi-sa, ho-hoi-jaa!

5 C Dm⁷ C G C fine

Pan-da-kar-hun ko-dis-sa bam-bu-ma-jas-sa on pan-da-kar-hu päi-vä-u-nil - la.

9 Dm⁷ C Dm⁷ C C

Bam-bu-a-se rous-kut-taa ja hil-jaa tas-sut-taa bam-bu-ma-jaan - sa nuk-ku-maan. Ei

13 Dm⁷ C Am⁷ D(sus⁴) G

näl-kä yl - lä - tä jos bam-bu-met-säs-sä se saa vain tal - lus - taa.